

RAPORT POST-EVENIMENT
“THE POWER OF INNOVATION- REBUILDING
TRUST, CRYSTALIZING THE FUTURE”
“PUTEREA INOVĂRII – RECLĂDIND
ÎNCREDEREA, IMAGINĂM VIITORUL”

Asociația Proiectul România 2030

Hotel Pullman World Trade Center, București
19 octombrie 2023

Raport post-eveniment
“The Power of Innovation- Rebuilding Trust, Crystalizing the Future”
“Puterea Inovării – Reclădind încrederea, imaginăm viitorul”

*Conferință organizată de Asociația Proiectul România 2030, 19 octombrie, format hibrid,
găzduită la Sala New York, Hotel Pullman World Trade Center, București*

Cuprins

Conceptul evenimentului	2
Agenda Conferinței	3
Participanți și susținători	5
Cuvânt introductiv: Ioana Mateș, Președintele Asociației Proiectul România 2030	6
Discurs Mircea Geoană, Secretar General Adjunct al NATO	7
Panel 1. Saltul către o economie dezvoltată – un nou model economic pentru România	19
Panel 2. De la redresare la transformare - Rolul planurilor naționale în dezvoltarea economică și socială	26
Panel 3. De la relevanță strategică la dezvoltare economică	29
#Ro2030 Hackathon: pasiunea și dedicarea tinerilor studenți, programatori și dezvoltatori	37
Panel 4. Inovare și co-design în dezvoltarea economică	39
Panel 5. Cum să abordăm clivajul Est-Vest? Un nou rol pentru Europa Emergentă	41
Panel 6. Un stat transformat, modern și eficient – Ce rol au guvernele în economiile moderne? De ce fel de mediu politic are nevoie un nou model economic?	44

Conceptul evenimentului

Rolul primordial al inovației ca forță transformatoare a timpurilor noastre

În această eră a concurenței și a perturbării marilor puteri, reînnoirea contractelor noastre democratice, economice și sociale este esențială pentru progresul nostru continuu, prosperitate și libertate.

Inovarea este grea și necesită experimentare. Cultura organizațională trebuie să cuprindă și spații pentru experimentarea unor politici publice și soluții inovatoare transversale și care să permită colaborarea și implicarea. Prin urmare, crearea unei culturi care să cuprindă riscurile ar putea să nu fie suficientă. Ceva ce pot face guvernele este să creeze spații sigure pentru experimentare, cum ar fi laboratoarele de politici. Aceste laboratoare ar trebui să promoveze inovarea. Atunci când vorbim despre transformarea statului prin inovare, nu trebuie să ne gândim numai la proiectarea noi servicii sau aplicații software. Inovarea nu este numai despre tehnologie și digitalizare, ci este în primul rând despre oameni.

Criza neîncrederii în corectitudinea, cinstea și devotamentul aparatului administrativ în interesul public au devenit diagnostic pentru administrația publică, dar și pentru întreaga societate, în absența unor valori și repere, a unui standard de conduită și etică adaptate aspirațiilor și nevoilor actuale de dezvoltare pentru a depăși realitatea a celor “două Români” a contrastelor dintre inovare și rezistență la schimbare (Banca Mondială, 2023).

În materie de inovare, România ocupă ultimul loc la nivel european, situându-se alături de Croația, Slovacia, Polonia, Letonia și Bulgaria în rândul inovatorilor emergenți (cu performanțe de sub 70% din media UE). În state precum Estonia, Polonia și Italia, inovarea se realizează prin depășirea barierelor culturale, pentru a susține, prin excelență și prin încredere, investițiile strategice în digitalizare, inteligență artificială și depolitizarea administrației publice.

Pentru țara noastră, un dezavantaj competitiv major în peisajul mondial al inovării este localizat la nivelul pregătirii resursei umane (indicator a cărui pondere s-a înjumătățit în ultimii 5 ani). Tabloul de bord european privind inovarea indică, în cazul României, o articulare parțială și incompletă în raport cu Noua agendă europeană de inovare, prin alocarea investițiilor în infrastructura digitală, fără ca prioritățile să pună accentul pe inovare și transformarea digitală prin valorificarea, formarea și dezvoltarea capitalului uman în administrația publică, la toate nivelurile. Receptivitatea îndreptată către inițiativele sociale inovatoare, împreună cu orientarea mai aplicată și mai apropiată către utilizatori și beneficiari ai serviciilor publice, într-un mod mai inteligent și pragmatic, contribuie la calibrarea ritmului și direcției de modernizare și transformare a statului în raport cu schimbările care se produc în societate și în toate sectoarele de activitate.

Calea către transformarea statului prin inovare nu se va întâmpla de la sine. Aceasta cere determinarea și responsabilitatea decidenților politici atât din interiorul cât și din arcului executiv pentru a conduce schimbări complexe. În cele din urmă, este nevoie de leadership, implicare, asumare și încredere.

Agenda Conferinței

Puterea Inovării – Reclădind încrederea, imaginăm viitorul

19 octombrie 2023

Sala New York, Hotel Pullman World Trade Center, București

Organizator: Asociația Proiectul România 2030 – New Economy Trust (NET)

Parteneri Instituționali: Atlantic Council – Freedom and Prosperity Center
Foundation for European Progressive Studies (FEPS)
National Office of Foresight & Strategy (España 2050)
Cambridge University - Cambridge Industrial Innovation Policy

Cuvânt introductiv: Ioana Mateș, Președintele Asociației Proiectul România 2030

Discurs: Mircea Geoană, Secretar General Adjunct al NATO

Panel 1: Saltul către o Economie Dezvoltată – un Nou Model Economic pentru România

- ❖ **Clara Volintiru**, Coordonator NET, Director al Black Sea Trust al German Marshall Fund (GMF)/ Profesor Academia de Studii Economice din București (ASE)
- ❖ **Bogdan Belciu**, Susținător al Asociației Proiectul România 2030/ Co- Fondator și Partener, Valorem Business Advisory

Panel 2: De la Redresare la Transformare - Rolul planurilor naționale în dezvoltarea economică și socială (în parteneriat cu Foundation for European Progressive Studies (FEPS) și National Office of Foresight & Strategy - España 2050)

- ❖ **Jacques Attali**, Membru al Consiliului Consultativ NET/ Președinte Attali Associates (online)
- ❖ **Laszlo Andor**, Membru al Consiliului Consultativ NET/ Secretar General al Foundation for European Progressive Studies (FEPS)/ Fost Comisar European pentru Ocuparea Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Incluziune
- ❖ **Diego Rubio**, Director al Biroului Național de Previziune și Strategie al Guvernului Regatului Spaniei
- ❖ *Moderator:* **Gabriela Ciot**, Profesor Facultatea de Studii Europene din cadrul Universității Babeș Bolyai

Panel 3: De la Relevanță Strategică la Dezvoltare Economică (în parteneriat cu Atlantic Council – Freedom and Prosperity Center și KRACH Institute for Tech Diplomacy)

- ❖ **Dan Negrea**, Director Executiv, Freedom and Prosperity Center, Atlantic Council
- ❖ **Michelle Giuda**, Director Executiv în cadrul Krach Institute for Tech Diplomacy at Purdue University
- ❖ **Kimberly Reed**, Fost Președinte al Consiliului de Administrație, Președinte și CEO la Export-Import Bank of the US
- ❖ *Moderator:* **Steve Clemons**, Redactor Fondator Large, SEMAFOR (online)

#Ro2030 Hackathon

Panel 4: Inovare și Co-design în Dezvoltarea Economică (în parteneriat cu Cambridge University - Cambridge Industrial Innovation Policy)

- ❖ **Carlos López-Gómez**, Director al Policy Links la Cambridge Industrial Innovation Policy, Cambridge University
- ❖ **George Haber**, Susținător al Asociației Proiectul România 2030/ Președinte al Consiliului de Administrație Tailent
- ❖ **Ionuț Sas**, Vice-Președinte pentru Taxe și Trezorerie UiPath Moderator: Radu Puchiu, Susținător al Asociației Proiectul România 2030/ Co-fondator Tinia Group
- ❖ *Moderator:* **Radu Puchiu**, Susținător al Asociației Proiectul România 2030/ Co-fondator Tinia Group

Panel 5: Cum să Abordăm Clivajul Est-Vest? Un Nou Rol pentru Europa Emergentă (în parteneriat cu Friedrich-Ebert-Stiftung (FES))

- ❖ **Uwe Optenhögel**, Vice-Președinte al Foundation for European Progressive Studies (FEPS)
- ❖ **Jacek Rostowski**, Membru al Consiliului Consultativ NET/Fost Viceprim-ministru și Ministru de Finanțe al Poloniei
- ❖ **Mihai Raneti**, CEO la CyberSwarm Inc.
- ❖ *Moderator:* **Cosmin Dobran**, Coordonator Asociația Proiectul România 2030 Bruxelles/Director, Direcția Abordare Integrată pentru Securitate și Pace, Serviciul European de Acțiune Externă

Panel 6: Un Stat Transformat, Modern și Eficient – Ce rol au guvernele în economiile moderne? De ce fel de Mediu Politic are nevoie un Nou Model Economic?

- ❖ **Jean-Michel Eymeri – Douzans**, Membru al Consiliului Consultativ NET/Președinte al Grupului European pentru Administrație Publică
- ❖ **Marius Profiroiu**, Susținător al Asociației Proiectul România 2030/ Prorector pentru Relații Internaționale, Academia de Studii Economice din București (ASE)
- ❖ **Geert Bouckaert**, Director al Institutului de Public Management, Universitatea Louvain
- ❖ **Ana Maria Mihăescu**, Susținător al Asociației Proiectul România 2030/ Manager Regional în cadrul International Finance Corporation (online)
- ❖ **Dumitru Borțun**, Susținător al Asociației Proiectul România 2030/Profesor în cadrul Facultății de Comunicare și Relații Publice a Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative (SNSPA)/ Președintele Juriului de Onoare, Asociația Română de Relații Publice
- ❖ **Clara Volintiru**, Coordonator NET, Director al Black Sea Trust al
- ❖ **German Marshall Fund (GMF)**/ Profesor Academia de Studii Economice din București (ASE)
- ❖ Moderator: **Călin Hințea**, Decan, Facultatea de Științe Politice, Administrație Publică și Comunicare, Universitatea Babeș Bolyai

Participanți și susținători

Aflat la prima ediție, evenimentul a fost găzduit de Centrul de Conferințe “Bucharest World Trade Center” – sala New York și a fost dedicat **rolului primordial al inovației ca forță transformatoare a societăților noastre. Asociația Proiectul România 2030 și-a propus să promoveze cele mai inovatoare idei, politici publice și tehnologii care permit transformarea modelelor noastre democratice, politice, economice și sociale.**

La conferința “The Power of Innovation- Rebuilding Trust, Crystallizing the Future” au participat practicieni și reprezentanți din mediul academic care au analizat progresul sustenabil pe care România trebuie să-l realizeze în sectoare strategice și prioritare, de interes major, în orizontul 2030. Lideri și inovatori din toată lumea politică, economică, academică, de cercetare, media și tehnologică și din întreaga lume euro-atlantică, s-au reunit pentru o experiență provocatoare, orientată spre acțiune și lecții acumulate de-a lungul timpului. **234 de participanți și 18 reprezentanți ai mass media** s-au înregistrat în ziua conferinței la sesiunile care au evidențiat abordările interdisciplinare atât de necesare pentru a evalua modul în care se definește cel mai bine viziunea pentru un progres sustenabil.

Evenimentul a fost organizat cu ajutorul partenerului de încredere Banca Transilvania, a sponsorilor ARENSIA Exploratory Medicine și Mușat & Asociații. Reprezentanții media Revista Biz, RFI România, Evenimentul zilei, Adevărul, Money.ro, Economistul, Income Magazine și Ziarul Bursa au asigurat promovarea conferinței.

Asociația Proiectul România 2030 a beneficiat de sprijinul și implicarea colaboratorilor instituționali Atlantic Council – Freedom and Prosperity Center, Foundation

for European Progressive Studies (FEPS), National Office of Foresight & Strategy (Espana 2050) Cambridge University - Cambridge Industrial Innovation Policy.

Cuvânt introductiv: Ioana Mateș, Președintele Asociației Proiectul România 2030

Prima ediție a conferinței anuale “The Power of Innovation- Rebuilding Trust, Crystalizing the Future” vine în continuarea dezbaterilor tematice organizate de Asociația Proiectul România 2030, la care au participat reprezentanți ai mediului academic și antreprenorial, reprezentanți ai mediului sindical și patronal, decidenți, experți și formatori de opinie. Proiectele inițiate și desfășurate de Asociației Proiectul România 2030 au generat dezbateri la nivel național și internațional: prezentarea Indexului libertății și prosperității realizat de Atlantic Council și demararea unui parteneriat focalizat pe dezvoltarea și coeziunea în regiunea Mării Negre; lansarea cărții *Ce ne datorăm unii altora. Un nou contract social pentru o lume mai bună*, scrisă de reputata economistă Minouche Shafik, președinte al London School of Economics.

“Misiunea Asociației Proiectul România 2030 este de a elabora un set de politici publice care să conducă la o strategie pe termen lung pentru România. Pozitionarea României trebuie să fie în ecuația drepturilor și inegalităților, raportată la modul de dezvoltare și organizarea al societății, respectiv la oportunități de dezvoltare și prosperitate. Asociația Proiectul România 2030 este un think tank care își propune să ocupe un loc important în România în generarea de politici publice. În prezent, lipsește o viziune pe termen lung pentru România”, a menționat Ioana Mateș, Președinte Asociația Proiectul România 2030, avocat specializat în domeniul dreptului penal, în cuvântul introductiv.

Parteneriatele și proiectele naționale și regionale inițiate de Asociația Proiectul România 2030 evidențiază nevoia identificării unor soluții de co-design și a unor model de succes. În noua construcție și arhitectură a României este prioritar să dispunem de o viziune de leadership și de o imagine de ansamblu. Soluționarea unor probleme minore și neconcludente care nu produc un impact semnificativ asupra creșterii nivelului de trai și satisfacerea nevoilor incluse în Contractul social nu constituie demersuri suficiente pentru a realiza un salt istoric și calitativ pentru România. Din acest motiv, Proiectul Asociația România 2030 susține și se implică activ în organizarea unor dezbateri ample despre reconfigurarea contractului social. Nu mai putem pierde oportunități și nu mai putem să fim mulțumiți cu soluții de compromis. Avem nevoie de o viziune pe termen lung și de politici publice care satisfac prioritățile și interesele strategice ale României.

Președintele Ioana Mateș a evidențiat activitatea intensă și productivă a Asociației Proiectul România 2030, organizată în 9 grupe de lucru formate din experți cu o importantă activitate și implicare la nivel național, în diaspora și la nivel internațional, prin pozițiile de leadership și de expertiză în organisme internaționale. În viziunea Asociației Proiectul România 2030, a aduce diaspora acasă nu se rezumă doar la repatrierea cetățenilor și etnicilor români în țară, fiind important să beneficiem și să preluăm expertiza pentru a construi soluții viabile și inovative pe

termen mediu și lung. Președintele Asociației România 2030 a oferit ca exemplu proiectul dedicat construirii unei platforme digitale conectată la sistemul de educație care oferă accesul românilor din diaspora la învățarea limbii române. În plus, Proiectul Asociația România 2030 este implicat în reformarea sistemului de voluntariat, în realizarea și sprijinirea unei importante rețele de tineri cercetători cu potențial de dezvoltare intelectuală și de leadership. Colaborarea și parteneriatele cu Atlantic Council – Freedom and Prosperity Center și KRACH Institute for Tech Diplomacy (Purdue University) accentuează relația directă între utilizarea informațiilor și a noilor tehnologii pentru a crește nivelul democrației și capacitatea instituțiilor și autorităților publice de a respecta drepturile și libertățile cetățenilor.

Evenimentele denotă ambiția și implicarea continuă a membrilor Asociației de a transforma Proiectul România 2030 în cel mai reprezentativ think tank din Europa Centrală și de Est și din regiunea Mării Negre, scopul final fiind construirea unui laborator de idei și soluții, competitiv la nivel european și Nord-Atlantic. Realizarea de parteneriate puternice, dinamice și robuste constituie un obiectiv prioritar pentru a impulsiona un salt istoric pentru România.

Discurs Mircea Geoană, Secretar General Adjunct al NATO

Inovarea: o nouă paradigmă și un nou model de acțiune

*Ducor, non Duco!
Conduc, nu mă las condus!*

“Lumea se schimbă mai profund decât oricând altcândva în istorie. Nu doar geopolitică și revoluțiile tehnologice și științifice, dar și modelele și teoriile economice care susțin fundația modului de organizare a societăților noastre. Este firesc să căutăm o nouă paradigmă care să învețe din lecțiile crizelor repetate și să ne pregătească pentru șocurile viitoare care nu vor lipsi. Păstrând beneficiile globalizării, însă protejându-ne de efectele sale perverse de nedreptate socială, nesiguranță economică și frustrare politică. Va trebui să inovăm și să găsim un sistem care să protejeze lumea și pe cetățenii noștri și care să opereze într-o lume dominată de competiția între marile puteri și blocurile regionale tot mai puternic conturate”, a semnalat Mircea Geoană, Secretar General Adjunct al NATO, în alocuțiunea de deschidere a Conferinței.

În secolul XXI, valorile democrației liberale și ale capitalismului și-au găsit noi contestatari într-un context economic, social și politic mai învolburat decât oricând în ultimele decenii. Sub efectul șocurilor repetate, teoriile economice și ideologia din spatele “Mâinii invizibile” a domniei piețelor nereglementate și a statului minimal au făcut loc tot mai mult unei alternative radicale, pe măsura timpurilor pe care le trăim, cu rolul statului augmentat masiv și cu o nouă relație între economie, securitate, tehnologie și societate. În acest context, avem nevoie de **o nouă paradigmă**

în care securitatea națională și politică economică devin un tot unitar și în care statele își folosesc toate instrumentele de putere - politică, industrială, tehnologică, de politică externă și apărare pentru a-și avansa interesele într-o lume mai periculoasă, fragmentată, dar și mai interconectată decât oricând.

Secretarul General Adjunct al NATO a transmis participanților că nu este ușor să găsim un nou consens asupra căii de urmat, dar este important să fim conștienți de accentuarea competiției în domeniul inovării. Radiografia prezentată de Mircea Geoană, lider al organizației Nord-Atlantice, evidențiază amploarea și viteza de resetare a busolei strategice la nivel global. Pe de o parte, în America, economia și geopolitica fac front comun, în timp ce Uniunea Europeană își stabilește o nouă strategie de securitate economică și de autonomie strategică. Pe de altă parte, China operează de ceva timp într-o logică de capitalism de stat și fuziune între economic și militar, iar India vorbește de self-reliance. De remarcat că G20, BRICS sau Acordurile Abraham în involburatul Orient Mijlociu capătă valențe strategice tot mai pronunțate.

“Pentru România, istoric țara formelor fără fond, această schimbare de paradigmă și adaptarea la nouă realitate politică și economică globală va fi extrem de complicată. Dictatura mediocrității și politizarea dusă la extrem a instituțiilor statului face că factorul politic să nu poată opera cu fenomene atât de complexe. Iar modelul existent este el însuși greu de deslușit și cu atât mai greu de transformat. S-au aruncat cu furca instituții și politici profund neo-liberale (privatizare, dereglementare, un rol redus al statului în economie, taxarea redusă a capitalului) cu o spoială de Stat social, în care educația și sănătatea, pensiile și ajutoarele sociale vin, cel puțin pe hârtie, din zona Statului Providență. Am vorbit în mod repetat de **paradoxul românesc în care țara se află în cel mai bun moment al istoriei, sigură și protejată dinspre exterior, dar și mai vulnerabilă decât oricând în interior. Și despre noi, românii, care ne descurcăm individual în orice circumstanță, în orice geografie și în orice mediul social, dar ne este atât greu să ne adunăm în jurul unei cauze comune. Paradox, pentru că potențialul strategic al României și al regiunii noastre nu a fost niciodată mai mare. Și niciodată mai mare incapacitatea de a transforma această valență strategică excepțională în dividende economice și de dezvoltare**”, a remarcat Mircea Geoană, Secretar General Adjunct al NATO.

Din această situație aparent fără ieșire, avem nevoie de **o analiză lucidă a situației în care ne aflăm, a cauzelor care ne-au adus aici și, apoi, a căii de urmat.** În acești ultimi 30 de ani și, mai ales, după integrarea europeană nu am reușit sau nu am putut să construim un model economic și social românesc coerent și performant. **Pietele și aliații strategici ai României așteaptă și încurajează acest salt de voință și de competență din partea noastră de a formula un astfel de model strategic, economic și social românesc, parte a modelului capitalismului liberal și a democrației occidentale, care să reflecte însă caracteristicile și interesele specifice economiei, statului, societății și culturii noastre.** Liderul NATO a subliniat că toate țările care au reușit să asigure totodată competitivitate, prosperitate și securitate au procedat astfel și a atenționat că

ansamblul democrațiilor occidentale va fi atât de puternic pe cât vor putea fi și cele mai slabe verigi ale acestuia.

Cu această ocazie, **Mircea Geoană a remarcat rolul și implicarea Asociației Proiectul România 2030, în calitate de think tank românesc și regional, în promovarea ideilor și intereselor la nivel european și global. Mircea Geoană a salutat noul parteneriat între Proiectul România 2030 & NET cu Krach Institute for Tech Diplomacy de la Universitatea Purdue din Statele Unite, dedicat păstrării avansului tehnologic al lumii democratice în competiția cu sistemele autoritare.**

În cadrul intervenției sale, Secretarul General Adjunct al NATO a evidențiat că **momentul de mare transformare la nivel global ne surprinde, din nou, în contra-timp. În timp ce în toată lumea rolul statului crește în politica economică, statul român pare mai disfuncțional decât oricând. Atunci când statele investesc și subvenționează masiv industriile și pregătesc meseriile viitorului, noi trebuie să luăm măsuri de austeritate, cu o consecvență a politicilor pro-ciclice demnă de invidiat, dacă nu ar fi atât de distructivă.** Liderul NATO a recomandat să gândim cu capul propriu, lucid, dar ambițios la calea de urmat și a lansat participanților întrebări de reflecție pentru a găsi cele mai bune soluții pentru România: Ce model economic pentru ce tip de societate ne propunem să avem? Vor continua fondurile și politicile europene să țină locul unei gândiri proprii în politica economică a țării? Vom avea nevoie, în continuare, de un profesor aspru din afară care să ne oblige să facem transformările structurale de care știm că avem nevoie, dar pe care nu ne pricepem sau nu vrem să le facem decât cu biciul de afară?

Va trebui să învățăm nevoia de disciplină macroeconomică și de predictibilitate a politicilor fiscale și să înțelegem că banul ieftin pentru economie este cel mai puternic stimulent pentru investiții și dezvoltare. Țări precum Croația și-au făcut treaba admirabil, pe plan intern și extern. Au intrat în UE fără MCV, au aderat la Schengen și la Zona Euro cu o sofisticare de invidiat. Nu este însă suficient să împrumutăm aceste ritmuri, dacă nu folosim creditele și pentru stimularea economiei, nu doar pentru acoperirea deficitelor. Băncile de Infrastructură, Patriot Bonds oferite cu dobândă avantajoasă pentru diaspora sau de green bonds pentru investiții în industrii regenerabile, crearea unui fond suveran care să acompanieze atât problema deficitelor fondurilor de pensii, dar și tranziția ecologică constituie exemple de bune practici pe care România le poate implementa pentru a reduce decalajele și discrepențele teritoriale, economice și sociale de dezvoltare. În prezent, România este singura țară din UE fără o bancă de dezvoltare.

“Nu doar lipsa de transparență și eficacitate, dar și lipsa de sofisticare în politică economică a țării trebuie să înceteze neîntârziat”, a semnalat Mircea Geoană. Indiferent de culoarea politică sau ideologia partidelor aflate la guvernare acum și în viitor, Mircea Geoană a considerat că este obligatoriu și prioritar să ne raportăm la două axe strategice pentru a asigura saltul istoric de dezvoltare pe care România trebuie și poate să îl realizeze.

➤ **I) Asumarea unei politici de coeziune teritorială și socială accelerată, singura opțiune pentru a realiza pentru România un adevărat salt de dezvoltare**

Modelul economic de astăzi, cu 70% din PIB produs pe primele 12 mari orașe ale țării, și-a atins limita de creștere și efectul de tracțiune pentru restul țării și întregă economie. Decalajele de dezvoltare după integrarea europeană s-au adâncit între regiunile și în interiorul regiunilor țării. O politică energică de ridicare a orașelor de talie medie, de încurajare a conurbațiilor urbane și a sindicatelor de comune, de agregare de investiții în comunele cu vitalitate economică pentru a iradia și către ruralul mic este singură cale ca motorul economiei să nu mai lucreze cu doar 3 cilindri, în loc de 12. Nu prin abandonul zonelor mai sărace, ci prin implicarea acestora. Nu prin laissez-faire economic, darwinism social și clientelism degradant ca până acum, ci prin solidaritate, responsabilitate și simț comunitar. Printr-un răspuns credibil la lipsa de oportunități economice și servicii publice în imensa majoritate a teritoriului național, nu doar vom stopa, dar vom și inversa exodul tinerilor.

Avem nevoie de o variantă românească a ceea ce britanicii numesc *leveling up*, ridicarea întregii Marii Britanii, nu doar a Londrei și a marilor orașe. Ministerul Dezvoltării ar trebui transformat ca denumire și misiune în Ministerul Coeziunii Teritoriale. Irlanda, printr-o politică de dezvoltare spațială a întregului teritoriu, își propune să atragă 1 milion de noi cetățeni până în 2040. Nu există nici un motiv ca România, punându-și întregul teritoriu și populație în valoare, să nu-și propună să ajungă din nou la peste 20 de milioane de cetățeni până în 2030.

Experimentele făcute în anii precedenți în județele sărace și abandonate la fiecare schimbare de guvern și de miniștri, meteahnă veche a politicului de la noi, au demonstrat că punerea într-o logică coerentă a fondurile naționale, europene, locale și atrase pot face diferența. Județul Tulcea, adus în atenția mass media de efectele războiului din Ucraina, este un astfel de experiment pozitiv, însă nedus până la capăt. Această abordare nu trebuie să limiteze, ci să amplifice efectele de tracțiune și agregare economică generate de orașele mari prin regândirea zonelor metropolitane, încurajarea aglomerărilor urbane, a conurbațiilor și consorțiilor universitare (proiectul comun de aeroport între Brăila și Galați sau coridorul universitar Cluj - Târgu Mureș sunt exemple de multiplicat).

➤ **II) Asumarea inovării ca principal motor de creștere și dezvoltare al societății**

David Sainsbury, Cancelarul Universității Cambridge, partener al Proiectului România 2030/NET, a cărui carte *Windows of Opportunity (Ferestre de oportunitate)* tradusă de editura Litera, a lansat noua sa teorie economică - *dynamic capability economic growth theory* - prin care demonstrează cum inovația, în toate domeniile activității societății - în politică, economie, mediu civic, academic și intelectual - face diferența între națiunile de succes și ... restul. **Este o evidență faptul că originalul este mai bun decât copia, iar economiile inovative sunt și cele mai**

competitive. Stimularea prin toate pârghiile a inovării “în tot ce mișcă” este al doilea mare element de autodepășire și de intrare în liga mare a economiilor de succes.

Irlanda a intrat în top 10 al economiilor din UE, cu exact acest mix de dezvoltare teritorială și încurajare a inovării, devenind un exemplu de fructificare simultană a excelentelor relații cu SUA în zona tehnologiei și cu UE pe ansablul politicilor de dezvoltare. La o țară de patru ori mai mare și cu un teritoriu cât al mării Britanii, **România poate și trebuie să-și asume ambizia de a accede în clubul select al economiilor dezvoltate.** Un alt exemplu pe care l-a menționat Mircea Geoană vizează transformarea care s-a produs în Israel în ultimii 20 de ani – de la o economie care era la nivelul Ciprului și al Greciei, dar care astăzi o depășește pe cea a Germaniei! **Start up Nation și o politică deliberată și consecventă de inovare, cercetare, dezvoltare cu dublu scop, civil și militar, au condus la această superputere tehnologică și militară. O astfel de politică ar reprezenta și o excelentă oportunitate de a recupla cu țara masiva diasporă științifică, tehnologică, academică și intelectuală românească,** inclusiv din Israelul atât de încercat în aceste zile.

“Un Fond de capital de risc, de deep tech pentru tehnologii cu dublă întrebuințare, o Agenție de Inovare care să investească în cele mai promitoare start-ups, stimularea proiectelor de cercetare și a consorțiilor universitare, crearea unei adevărate piețe de capital de risc pentru inovatorii români, toate trebuie să conducă la România Innovation Nation. Asumarea inovării ca politică de stat poate asigura atât susținerea politică a demersului, dar și coerența abordării”, a recomandat Mircea Geoană, Secretar General Adjunct al NATO.

Așa cum semnala David Dabscheck, CEO GIANT Innovation, “politica va exista chiar și fără inovare, însă nu există inovare fără politică”. Am demonstrat că se poate atunci când guvernul a adoptat politici publice și fiscale îndrăznețe creând un sector al tehnologiei informației de peste 8% din PIB. Tot așa putem face din România o țară în care inovarea să devină chiar mai mult decât un sector dinamic al economiei, ci o stare de spirit a națiunii române.

“Această economie a viitorului este ținută în loc de o infrastructură a trecutului. Și aici operează paradoxul românesc. Avem Infrastructuri fizice deplorabile dar infrastructuri virtuale de ultima generație. Conduc Inovarea la NATO și știu cât de mult investesc națiunile în noile tehnologii care revoluționează societatea umană ca nicidecum altcândva în istorie. România nu poate rămâne în afara acestei competiții. Potențialul strategic uriaș al țării trebuie transformat în dividende economice și tehnologice de aceeași magnitudine. Prea puține proiecte noi au fost atrase către România. În acest context strategic profund modificat, trebuie să folosim nu doar potențialul economic incomplet exploatat al Parteneriatului Strategic româno-american, dar și al celorlalte parteneriate și relații privilegiate cu marile puteri economice și tehnologice la nivel european și global.

Această dublă abordare - de jos în sus și de sus în jos - de dezvoltare a țării de la “firul ierbii” și de investiție în sectoarele cele mai avansate ale economiei reprezintă o plecare atât de la politica clasică de “trickle down economics”, cât și de la cea keynesiană de stimulare a cererii agregate exclusiv prin cheltuieli guvernamentale. O putem numi *bottom-up, pulling-up total*

economics prin care reconstruim fundația dezvoltării și tragem în sus economia prin difuzia inovării, folosind toate instrumentele statului, sectorului privat și societății civile într-un tot agregat - *total economics* – totul pentru economie și pentru dezvoltare. Așa cum **în lexiconul economic al tranziției, România a inventat și practicat pe scară largă căpușarea, a venit poate clipa să inovăm printr-o politică economică integrată, care să nu mai conducă la scurgerea resurselor spre buzunarele clientelei, ci să lucreze pentru binele comun**”, a menționat Mircea Geoană.

Crizele succesive au demitizat vechea teorie a statului minimal, care a dominat și tranziția post-comunistă. Se vorbește și se scrie mult despre Statul antreprenorial, Statul investițional, Statul Strateg, Statul Intervenționist, Statul Dirijist sau Statul ... eșuat. De la *Reagomics* la *Bidenomics* distanța de politică economică și ideologie este de 180 de grade. Statul român nu se poate transforma atât de radical încât să poată să ducă un astfel de rol. **Într-o prima etapă, ceea ce ne putem propunem este măcar un Stat care Merge, care funcționează la parametri normali în funcțiile sale esențiale și care își alege cu cap politicile economice și sociale pe care le îmbrățișează ca priorități. Un Stat Activ, dar Selectiv în ceea ce face. Și care încurajează sectorul privat să creeze tesutul industrial și antreprenorial de care ducem atât de multă lipsă.** Iar atunci când intervine - în dezvoltarea teritorială omogenă a țării sau în inovare - să o facă într-o profundă logică public-privată prin **Parteneriatul public-public/privat-privat (PPP la pătrat)**, prin care resursele guvernului și ale autorităților locale și ale capitalului străin și a celui românesc să lucreze coerent și în aceeași direcție. Vasluiul este din nou, pentru motivele greșite, în atenția țării. Ar fi momentul ca aceste zone să capete și un alt fel de atenție - pozitivă și constructivă - pentru a putea ridica întreaga țară. Înarmate cu cele mai bune echipe de specialiști din zona publică și privată și cu cele mai moderne instrumente de bugetare dinamică și multianuală.

Congresul SUA folosește deja Inteligența Artificială pentru *dynamic budgeting* și în achizițiile publice pentru a putea anticipa impactul alocării resurselor publice. Guvernul elen are la centru o echipă public-privată prin care trec toate proiectele ministerelor pentru o analiză de impact, prioritizare și articulare interministerială. Franța introduce pe scară mare Inteligența Artificială în administrația publică prin Ministerul pentru Transformare și Serviciul Public. Agenția Fiscală din Marea Britanie a crescut semnificativ aportul la bugetul public, numai prin digitalizare, fără nici o creștere de taxe.

Digitalizarea accelerată și completă a sectorului public, a economiei și societății va trebui să devină “ordinul de zi pe unitate” pentru statul român, iar Indicele Economiei și Societății Digitale (DESI) al UE - unde, cu excepția vitezei de internet, suntem pe ultimul loc în Europa - să devină criteriul central al măsurării performanței în sectorul public. O astfel de abordare integrată ar găsi și o soluție inteligentă la tensiunea crescândă și contraproductivă între capitalul străin și cel românesc.

Dacă statul român investește în zone unde capitalul privat nu are randamentele sau resursele să investească (zone sărace și sectoare de mare intensitate de capital și R&D), acest *New Deal Românesc* va crea nu doar constrângeri, ci și stimulente pentru ca marile firme occidentale să dea o preferință explicită companiilor românești ca parteneri, furnizori sau subcontractori

privilegiați. A două parte a PPP la pătrat – public - public va merge mână în mână cu coerența între investițiile publice naționale cu cele județene sau locale. Efectul agregat va fi semnificativ, cu efecte pozitive atât la nivelul puterii de cumpărare, dar și a serviciilor publice, prin crearea unui țesut antreprenorial local, digitalizare, educare și generarea de forță de muncă. Ar reprezenta și o inovare importantă în modul de formulare, execuție și urmărire transparentă a investițiilor publice și un mecanism de reclădire a încrederii între cetățean și stat, între sectorul public și cel privat, între antreprenorii români și firmele internaționale.

Întreaga planetă va trebui să plătească un premium simultan pentru securitatea economică și pentru combaterea schimbărilor climatice. România trebuie să-și propună să fie campioana *dual-use technologies*, a securității cibernetice, a securității și independenței energetice și a tranziției către un model energetic sustenabil și respectuos față de mediu și biodiversitate. Industria de apărare și de *dual use tech* trebuie să cunoască o adevărată renaștere. Este important să găsim un just echilibru între radicalismul ecologic și imobilitatea în tranziția ecologică. Energia este și va continua să fie coloana vertebrală a oricărei economii și sectorul unde România încă dispune de pârghii importante. Putem produce energie ieftină și curată, dar și locuri de muncă bine plătite în economia verde. O economie competitivă poate și trebuie să meargă mână în mână cu o economie sustenabilă. Economia circulară, digitalizarea economiei, nu doar a statului, dar și industriile creative vor trebui să-și găsească locul natural în noul model economic românesc.

Imensul potențial agricol și agro-industrial al țării trebuie să fie valorificat și pregătit pentru mutațiile tehnologice și climatice. Statului îi revine un rol important în sprijinirea și asumarea riscurilor de asigurări și investiții pentru fermele mici și gospodăriile țărănești. **Nu putem aștepta să existe interes de investiție în zonele unde nu există masă critică și competitivitate.** Irigațiile și managementul apelor de ultimă generație trebuie introduse de urgență, folosind pe scară extinsă modelul israelian. **Avem un potențial uriaș, trebuie doar să-l punem mai bine în valoare!**

Lecțiile războiului și a odiseei exporturilor de cereale ucrainiene arată subinvestiția în infrastructura portuară, logistică și transport multimodal din zona Mării Negre și a Dunării Maritime. Într-o lume în care oamenii pun tot mai mult accentul pe experiența unică a turismului și wellbeing, România își poate transforma relativa întârziere a dezvoltării sale într-un uriaș avantaj de ecoturism, produse bio și leagăn de biodiversitate, conducând inclusiv la repatrierea diasporei cu experiență în industria ospitalității și a stabilirii în România a unor noi generații de turiști, tineri profesioniști, dar și pensionari care pun preț pe calitatea vieții și naturii, departe de vacarmul marilor orașe.

Mircea Geoană, Secretar General Adjunct al NATO, a propus un nou model economic românesc: Independență în Gândire, interdependentă în Acțiune. La aproape 75 de ani de la înființarea celei mari puternice alianțe a umanității, motto-ul și îndemnul NATO - *Animus in Consulendo Liber - Uniți în Spirit Liber* - rămâne la fel de relevant și astăzi și ar trebui să ne îndemne și pe noi, mai proaspeții veniți, să gândim cu spiritul liber și cu mintea noastră. **A gândi**

independent nu înseamnă a deveni izolationist, protectionist sau să fii autist politic sau economic. Înseamnă a vedea cu limpezime care este locul tău cât mai sus în lanțurile de creare de valoare, comerț, investiții, știință și tehnologie. Și, mai ales, cum să ajungi acolo.

Experiența Spaniei și viziunea *Strategiei Spania 2050* este extrem de utilă și pentru România. Să înțelegi cum să folosești specificul tău cultural - ingeniozitate, adaptabilitate, curiozitate, inteligență nativă - pentru a te pune în valoare, individual și colectiv. Să-ți recunoști și punctele slabe - instinctul de a “fenta” regulile, slaba coeziune socială, lipsa de încredere în instituții, un stat slab - pentru a încerca să le corectezi. **Un model economic nu este - și nu trebuie să fie - identic peste tot.** Abundă sub-modele de capitalism, de la cel anglo-saxon la cel renan, scandinav sau mediteranean. **În Europa în tranziție lucrurile sunt încă fluide. La noi coexistă forme de post-comunism cu cele de capitalism primitiv și elemente de capitalism post-industrial. Avantajul este că acest amalgam este încă fluid, deci modelabil.** Aici intervine rolul elitelor românești în definirea unui model românesc, parte integrantă a sistemului capitalismului liberal, însă cu trăsăturile specifice ale culturii și etapei istorice pe care o traversăm. Preluând critic modele de succes, însă modelând un tot coerent și cu specificitățile noastre naționale.

În relația cu Uniunea Europeană trebuiesc aduse clarificări importante. Politicile și fondurile europene sunt elemente de sprijin și nu un substitut al unei viziuni economice și instituționale proprii. PNRR, fondurile europene și Politica industrială a UE trebuie să informeze, însă nu se poate substitui unei politici economice și industriale naționale. Partenerii noștri de la FEPS au dreptate când susțin că PNRR ar trebui să devină Planuri Naționale nu doar de Redresare, ci și de Transformare. **România trebuie să-și gândească o politică industrială 4.0, care să anticipeze și să îmbrățișeze revoluțiile industriale și tehnologice în plină desfășurare și să o integreze într-un tot armonios.**

Toate națiunile dezvoltate sau în curs de dezvoltare folosesc pârghii fiscale și subvenții pentru a stimula investiții în domeniile viitorului: India folosește “production-linked incentives” pentru panouri fotovoltaice și baterii avansate. Coreea de Sud oferă scutiri de impozite pentru companiile de microprocesoare. La fel în Germania, Polonia, Canada (cu *Made-in-Canada plan*) sau *A Future Made* în Australia. Un Stat român activ și selectiv va trebui să facă exact asta, să stimuleze sectoarele de care depinde competitivitatea agregată a economiei.

A doua mare eroare politică și intelectuală, pe lângă cea a decuplării statului de economie, este cea a decuplării economicului de aspectele sociale ale societății. Ca și politicile publice, și politicile economice au un scop, o finalitate socială - o viață mai bună și mai împlinită pentru oameni. Între modelul economic și contractul social ale unei națiuni există o legătură indisolubilă. Ele reflectă cultura unei națiuni sau comunități la un anumit moment al istoriei. Națiunile care fac parte Liga Mare nu sunt doar țări de mari dimensiuni, ci sunt mai ales națiuni care au știut să-și schimbe din mers modelul economic și contractul social devenit neperformant și să pregătescă viitorul construind unul nou.

“România nu va putea recupera decalajele încă importante față de națiunile dezvoltate dacă nu își modifică modelul politic, economic și social actual, inovând, anticipând

și pregătind un viitor care deja se instalează în economiile și societățile noastre. O economie competitivă merge mână în mână și se potentează reciproc cu un contract social generos. Investitia în educație, sănătate, infrastructuri și inovare nu sunt simple cheltuieli bugetare, ci catalizatorii și indicatorii succesului oricărei națiuni. Nu nivelul taxelor este cel care reflectă un anumit contract social ci importanța și calitatea acestor politici și servicii publice, reflectate ca norme și valori în societate”, a menționat Mircea Geoană cu referire la “economia bunului comun” în era inteligenței artificiale generative, biotehnologiei și a tehnologiilor quantum.

Inteligența Artificială generativă reprezintă mai mult decât transformarea meseriilor și a modurilor de muncă, ci a însăși modului în care interacționăm în societate. Ministrul francez Stanislav Guerini, numește asta o “revoluție antropologică”. **Noul contract social și model economic românesc vor trebuie să reflecte această imensă transformare a societății umane, necăzând nici în capcană tehnoprogresului dezumanizant, nici în cea a negării caracterului logic al progresului științei și inovației.**

Oceanul de probleme sociale cu care se confruntă țara trebuie să aibă un răspuns și în modul de organizare și finanțare a economiei. Întreprinderile sociale, microfinanțarea, stimularea ONG-urilor cu activitate socială, a tinerilor antreprenori care aleg să îmbrățișeze *impact investing*, investiții făcute cu intenția de a genera impact social și de mediu pozitiv și măsurabil, pe lângă profitul financiar. Și restul actorilor din societate, precum biserica și mediul civic au un rol important de jucat. **Bisericile și ONG-urile din sfera socială trebuie constituite într-o adevărată rețea socială națională.** Așa vom putea asigura atât creșterea generală a economiei, atacând simultan problemele de sărăcie, excluziune și abandon școlar, inclusiv în comunitatea română.

Dezastrul demografic, hemoragia migrației tinerilor și criză forței de muncă vor reprezenta o imensă provocare pentru noul model economic și contractul social al țării. Riscul de a deveni bătrâni înainte să ajungem bogați este mai real decât oricând. Acest *new deal românesc* va trebui să cuprindă politici de natalitate ambițioase și un plan strategic de recuperare a unei părți cât mai mari din diaspora românească și moldovenească cu dublă cetățenie. Și, selectiv, de forță de muncă din alte geografii. Experiența butoiului de pulbere pe care stau democrațiile occidentale datorită unei politici necontrolate de atragere de forță de muncă ieftină din Africa și Orientul Mijlociu și Îndepărtat trebuie să ne servească drept lecție despre cum să nu facem în politică noastră de imigrație.

Maniera în care măsurăm și analizăm progresul economic și social va trebui schimbat din temelii. România nu mai poate doar să măsoare creșterea PIB-ului ca principal indicator de succes. Creștem, însă nu ne dezvoltăm. Calitatea vieții și a mediului înconjurător, a serviciilor publice, a accesului la cultură și știință, demografia și pregătirea forței de muncă, transparența în viața publică, nivelul de digitalizare, productivitate, inovare și competitivitate, gradul de solidaritate socială, coeziunea teritorială și civică, sunt tot atâția factori și indicatori pe care va trebui să-i măsurăm și să-i integrăm în *noul model de guvernare economică românesc*. Astfel, vom dezvoltă faimoasele și iluzoriile criterii de performanță în sectorul public.

Nu doar Guvernul și administrația publică vor trebui digitalizate integral și înarmate cu competențe și abilități de forecasting, modelare și implementare de politici publice de ultimă generație. Parlamentul va trebui să dispună, la rândul său, de instrumente de formulare de politici publice și bugetare dinamică (e.g. *Government Accounting Office britanic* sau *Congressional Budget Office* al Congresului american). Dacă vrem un Parlament mai bun și mai reprezentativ în sistemul nostru democratic, va trebui să continuăm să corectăm ce nu face bine, dar să și investim în capacitatea sa de a-și juca rolul constituțional în materie legislativă și bugetară.

Brandul de țară va trebui să devină parte a noului model economic românesc. Imaginea de astăzi a României este pe nedrept ponosită și cenușie. Reputația - bună sau proastă - a unei națiuni, firme sau a unui simplu cetățean contribuie direct la succesul sau eșecul acestora. “Obrazul subțire cu chelțul se ține” spune o vorbă românească. **Investind în imaginea și reputația țării, promovând coerent și perseverent un brand care să reflecte adevărata esență a țării și poporului nostru - o țară cu talent în inovare și tehnologie, cu natură superbă și cu oameni creativi - vom face ca exporturile de mărfuri și servicii, dar și de cultură și idei să crească valoarea întregii economii, recâștigând respectul străinătății, dar mai ales încrederea și speranța românilor.** Prin integrarea Ucrainei, Republicii Moldova, Georgiei și a întregii zone Balcanice în structurile europene și euroatlantice, întregul flanc estic românesc (inclusiv nordul Transilvaniei), dar și sudul și Banatul vor avea vecinătăți mai prospere și stabile, generând oportunități de dezvoltare în toate regiunile țării. **Prin această nouă configurație geopolitică a Europei, țara noastră părăsește locul de periferie și de frontieră orientală. România poate deveni o putere economică multi-regională din zona Mării Negre extinse și până Europa Centrală, Balcani, Mediterană și zona Orientului Mijlociu și a zonei Golfului.**

Cu această ocazie, **liderul NATO a salutat demersul Asociației Proiectul România 2030 de a realiza un parteneriat activ cu Republica Moldova, prin grupul de lucru comun realizat cu sprijinul și implicarea profesorului Vasile Pușcaș (eminentul fost negociator-șef al României pentru aderarea la Uniunea Europeană) și a fostului prim-ministru al Republicii Moldova, Natalia Gavrilita. La nivel intelectual și academic, Asociația Proiectul România 2030 este implicată activ și susține procesul de integrare al Republicii Moldova în Uniunea Europeană.**

În acest ocean de probleme contradictorii, va trebui să gândim cu capul propriu și să inovăm și în sfera politică. Este tot mai evident că vechiile ideologii Stânga vs. Dreapta și modelele economice derivate nu mai corespund acestei vaste transformări la nivel global și a problemelor structurale specifice României. Va trebui să ne regăsim o adevărata busola morala și politica care să ne ghideze prin această miriadă de provocări. Pendulul ideologic, astăzi în frenetică oscilație, se va opri într-o altă dimensiune, dincolo și deasupra vechii paradigme Stânga - Dreapta. Partidele care înțeleg acest adevăr și inovează ideologic au viitor, celelalte vor deveni fie depășite, fie simple efemeride ale votului de protest. Pentru a înfăptui toată această listă de ambiții trebuie să ne diagnosticăm, însă, cinstit, capacitatea de acționa

în sfera politică. Parafrazându-l pe Caragiale, *această capacitate e admirabilă, e sublimă, putem zice, dar lipsește cu desăvârșire.*

“Avem potențial, cum s-ar spune, dar n-avem relevanță. Avem geografie, dar n-avem economie pe măsură. Avem resurse naturale, dar ne-am risipit resursa umană. Avem politicieni, dar nu avem inteligență politică. România s-a afundat într-o criză de inteligență națională, de leadership, de educație politică. Anvergura ei a stagnat atât la nivel de stat, cât și la nivel de societate. Țara pare că se sufocă sub presiunea unui program de stagnare, nu de dezvoltare. Am intrat cu toții într-o cadentă a pasului pe loc, în care nimic nu pare să meargă. Nu există dezvoltare pentru că nu există știința de a o concepe și implementa”, a evidențiat Mircea Geoană, Secretar General Adjunct al NATO.

Economia și societatea sunt ținute în loc și trase în jos de modul de operare al clasei politice, care trebuie să-și revizuiască în primul rând resursa umană. Acest lucru trebuie nu doar spus, ci și asumat. **Nu poți ridica o economie fără cultură, fără educație, fără conștiința valorii. Este treaba partidelor să fie confruntate cu această axiomă a competenței și să i se conformeze după curajul, inteligența și onestitatea de care dispune. Tot partidele politice trebuie să înțeleagă că fără un acord politic pe un program de dezvoltare strategică, România nu are cum să-și recupereze întârzierea.**

Mircea Geoană a invitat, cu această ocazie, profesioniștii din toate partidele și din administrația statului să își asume rolul de lideri și să pună umărul la următorul capitol al Proiectului Național. “România trebuie să-și revizuiască relația cu timpul. Timpul a fost mereu privit electoral, populist, personal, interesat. Politicienii l-au comprimat, au promis totul înainte de vreme, dar timpul s-a dovedit mereu mai lung decât picioarele minciunii. Oamenilor nu le-a rămas decât să-și piardă răbdarea. România trebuie să trăiască în timp real, în timpul ei organic și cinstit, măsurat în proiecte strategice și planuri clare, cu termene precise, asumate și respectate. Trebuie să înțelegem că, dincolo de discursuri politice, există o societate care a obosit să aștepte”, a semnalat Mircea Geoană.

Pentru a realiza un salt calitativ și istoric de dezvoltare, România are nevoie nu doar de un nou model economic și de inovație, ci și de un plan strategic pe cel puțin un deceniu, de un pact politic al partidelor și de o mai atentă selecție a politicianilor. Această parte a diagnosticului evidențiată de Mircea Geoană poate fi dureroasă, dar dacă n-o conștientizăm, n-o putem trata și nu ne putem vindeca.

Transformând statul, politica, economia și societatea și înarmați cu viziune, ambiție și tenacitate vom putea începe **marsul forțat către top 10 țări în Europa și statutul de economie dezvoltată, bazată de inovare, competitivitate, coeziune teritorială și socială și sustenabilitate, generatoare de locuri de muncă și civilizație pentru toate generațiile.** Avem toate atuurile pentru a ne propune acest salt istoric, având ca fundament un sistem de educație și formare profesională inclusiv și de calitate, însoțind și sprijinindu-ne cetățenii să aibă acces la sănătate și să se educe *din cărucior până în cărucior*. Avem obligația de a investi în oameni, în deprinderile, în meseriile, în destinele lor!

“Saltul istoric este cu și despre oameni. Despre nevoile, fricile, dezamăgirile și ambițiile lor. Clasa politică trebuie să fie în serviciul cetățeanului, nu invers. Într-o societate în care nimic nu mai merge, trebuie să punem țara pe picioare. Din respect față de înaintașii noștri și din dragoste pentru copiii și nepoții noștri. La finalul zilei, orice model economic, indiferent de cât de formidabili suntem în conceptualizarea și aplicarea sa, are sens doar dacă are drept finalitate o viață mai bună pentru un număr cât mai mare posibil de oameni. După ani lungi de bălțire, de barbarie a imposturii și de lipsă de direcție, mulți dintre noi se îndoiesc că vom putea reuși. Cred că putem reuși! Nu îmi pierd speranța că, împreună, vom putea să ne autodepășim, să ne recăpătăm entuziasmul și dragostea pentru proiectul național românesc, pentru democrație și lume liberă. Pentru prima dată în istorie, suntem parte din cea mai importantă asociere de națiuni dezvoltate, prospere și democratice. Locul nostru este în centrul acestei comunități, nu la marginea sa. Știu că vom putea reuși”, a transmis, la finalul discursului, Mircea Geoană, Secretar General Adjunct al NATO.

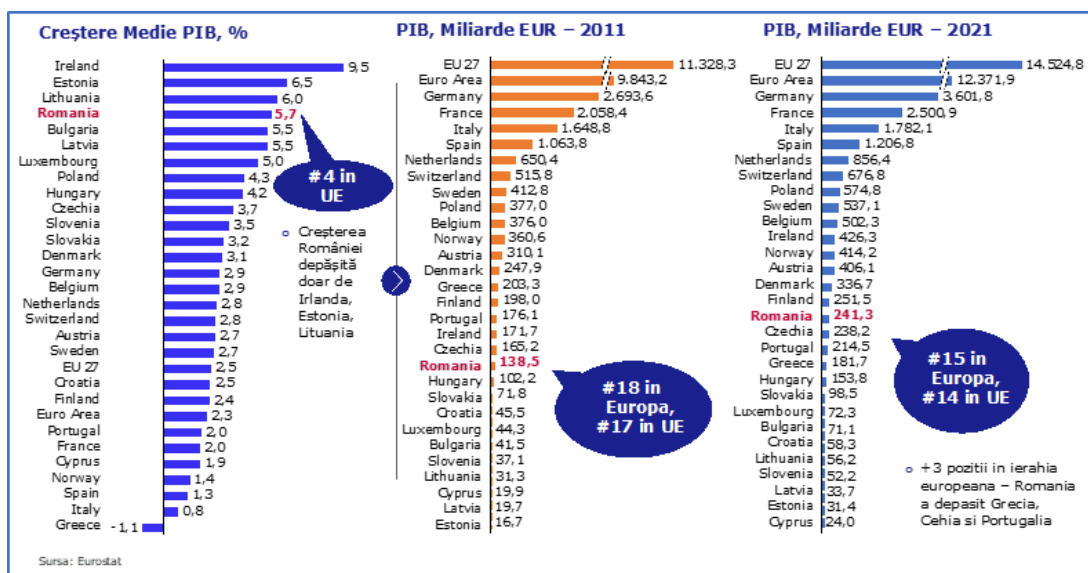
Panel 1: Saltul către o economie dezvoltată – un nou model economic pentru România

Pe măsură ce România navighează prin complexitatea dezvoltării și creșterii economice, în contextul economic și geopolitic actual, există o nevoie urgentă de o evaluare actualizată a modelului său economic. România a fost mult timp ancorată într-un proces de recuperare a decalajelor față de Europa de Vest, dar, având în vedere că dinamica și oportunitățile de dezvoltare se schimbă, doar un salt istoric îi va asigura prosperitatea viitoare. Economii emergente au capacitatea de a sări peste anumite etape de dezvoltare pentru a adopta tehnologii de ultimă oră, practici inovatoare și pentru a investi în sectoarele care dețin cel mai mare potențial de competitivitate.

Bogdan Belciu, susținător al Asociației Proiectul România 2030, Co-Fondator și Partener, Valorem Business Advisory, a prezentat principalele priorități ale Asociației Proiectul România 2030 în domeniul economic, integrate în noua strategie de țară caracterizată de un Nou Contract Economic, Social, de Sustenabilitate și Democratic pentru România, cu accent pe schimbarea de paradigmă. Pentru a realiza un salt istoric, România are nevoie de: 1) creșterea bazată pe industrii strategii (cu valoare adăugată) și inovație; 2) dezvoltare regională prin stimularea investițiilor în regiuni prioritare; 3) stimularea producției locale și a exporturilor; 4) dezvoltarea antreprenorialului și atragerea investițiilor în industriile viitorului; 5) măsuri strategice pentru creșterea forței de muncă disponibilă – inclusiv repatrierea diasporei; 6) stimularea finanțării – Banca de Investiții, Fond Suveran, Piață de Capital, Fonduri de Investiții; 7) implementarea unor proiecte naționale strategice. Pentru a articula și defini cele 7 dimensiuni strategice și transversale, este necesară implicarea și participarea mediului public și privat pentru

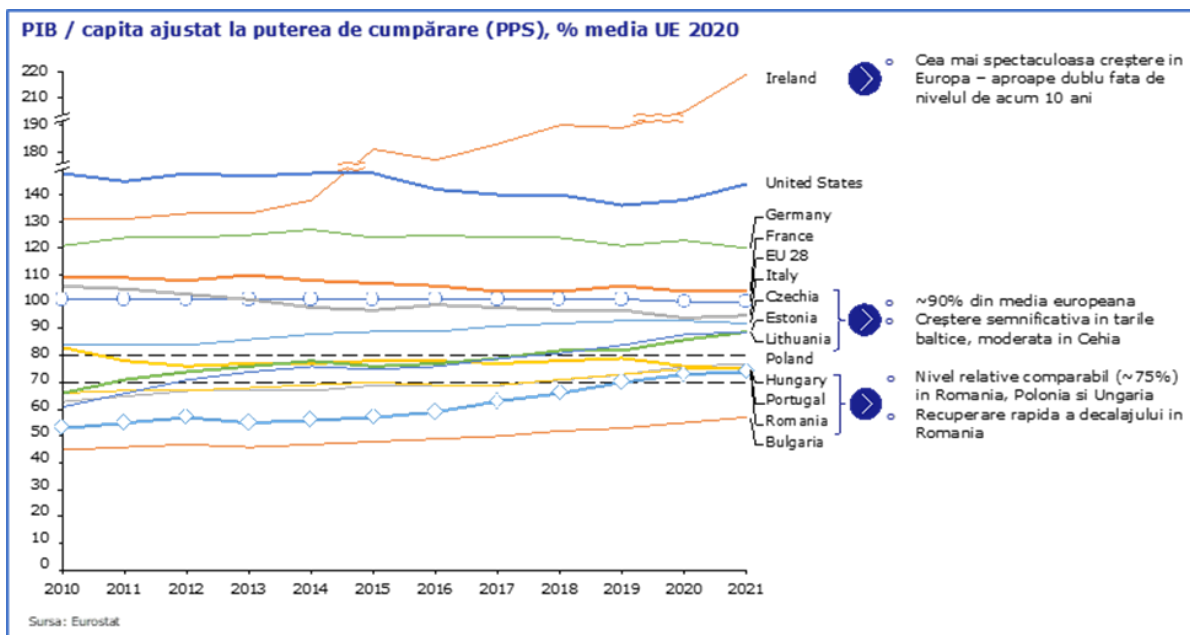
a crește nivelul de reprezentativitate, oferind, în același timp, credit economiei românești pentru progresele înregistrate în ultima perioadă.

În prezent, România se plasează la mijlocul clasamentului european după Produsul Intern Brut – Prețuri curente (locul 14, 286 mld. EUR în 2022), depășind în ultimii ani 4 țări importante (Grecia, Cehia, Finlanda și Portugalia) ca urmare a performanței economice semnificative înregistrată în ultimii 10 ani. Creșterea economică reflectă maturizarea investițiilor semnificative realizate după aderarea României la NATO și în Uniunea Europeană. Chiar dacă evoluțiile economice sunt pozitive, acestea nu sunt percepute ca atare la nivel național.

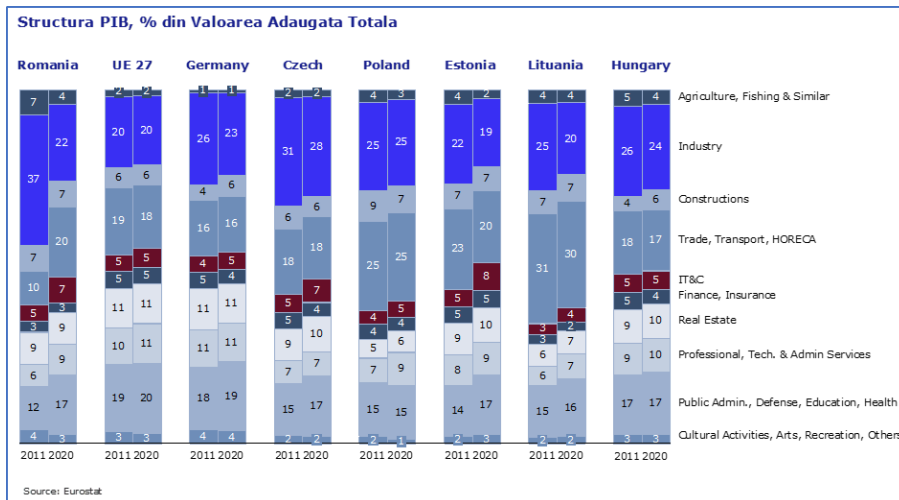

“Jumătatea plină a paharului” este reprezentată de faptul că PIB-ul României aproape s-a dublat în ultimii 10 ani, țara noastră înregistrând una din cele mai mari rate de creștere din Europa. În România, PIB/capita ajustat la puterea de cumpărare a crescut de la ~50% la ~75% din media europeană în ultimii 10 ani. Țara noastră se află acum la un nivel relativ comparabil cu Polonia și Ungaria. **“Jumătatea goală a paharului” ne indică conturarea unor probleme structurale ale economiei românești**, caracterizate prin: 1) numeroase sectoare cu valoare adăugată limitată; 2) decalaje regionale mari; 3) deficite structurale – inclusiv comercial (nu exportăm suficient și importăm prea mult, produse cu valoare adăugată mare); 4) investiții străine încă relativ mici și un mediu antreprenorial insuficient dezvoltat; 5) deficit în creștere al forței de muncă (fiind necesare între 2 și 4 milioane de persoane nou angajate); 6) lipsa unui cadru structurat de finanțare al economiei (România are printre cele mai mici niveluri de intermediere financiară din Europa, fiind necesară adoptarea unui mix de finanțare, care să includă un Fond suveran pentru investiții strategice, o Bancă de dezvoltare care să stimuleze finanțarea și un sector de fonduri de investiții private mult mai puternic); 7) lipsa unor proiecte strategice de țară, de anvergură la nivel european.

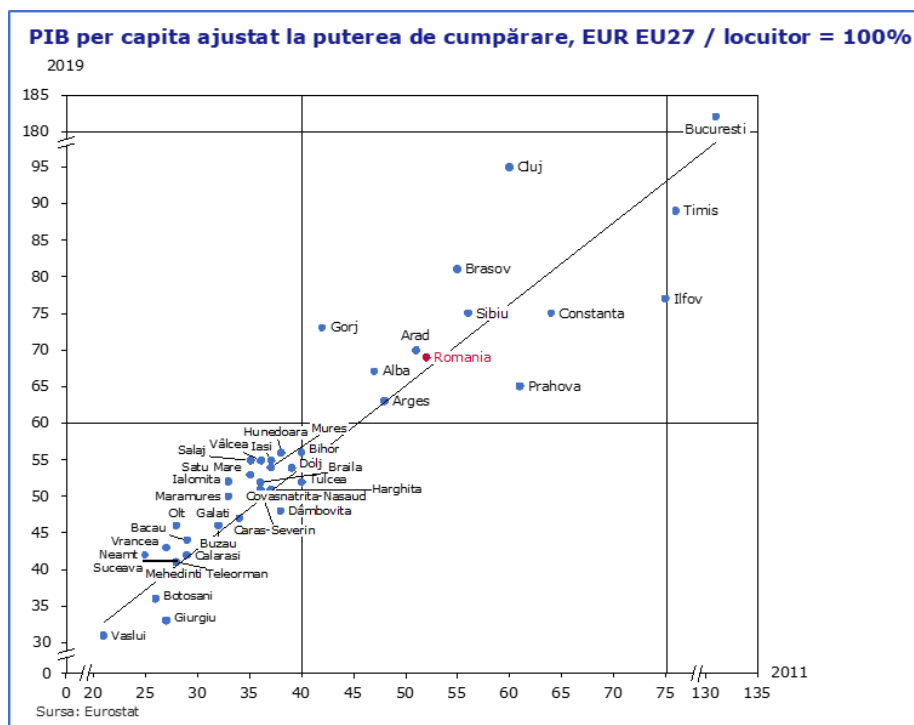
Bogdan Belciu a subliniat că pentru a realiza un salt istoric, România are nevoie de o schimbare de paradigmă pe termen mediu, pentru a susține în continuare această creștere. Pentru a ne dezvolta, ar trebui să ne focalizăm pe sectoarele cu valoare adăugată mare, care să fie încurajate și susținute de o strategie care să ne re poziționeze în ierarhia europeană. Avem nevoie de o dezvoltare intensivă, prin prioritizarea sectoarelor sustenabile capabile să genereze valoare adăugată și sentimentul de satisfacție în rândul cetățenilor-beneficiari. România este percepută ca punct de intrare al imigranților în Europa, însă ar trebui să fim văzuți ca punct de intrare al mărfurilor, bunurilor și serviciilor pentru că avem potențial în această direcție.

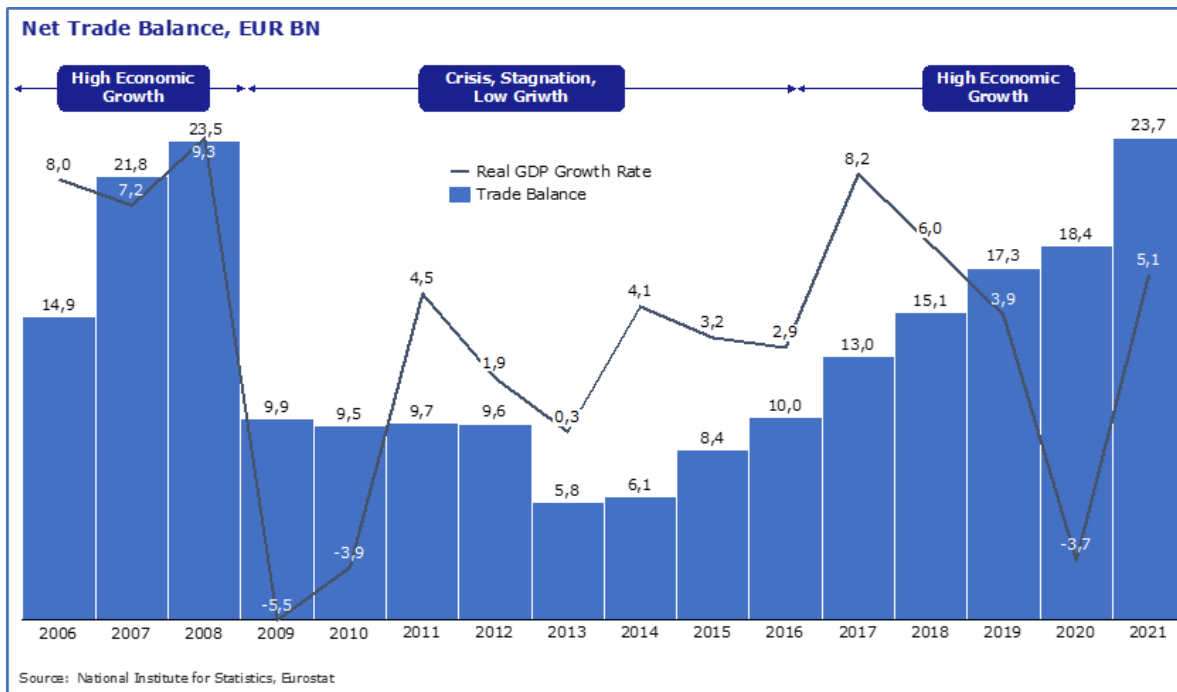
Prezentarea realizată de Bogdan Belciu asupra structurii PIB în România, Germania, Cehia, Polonia, Estonia, Lituania, Ungaria și la nivelul UE 27 (în perioada 2011-2020) indică creșterea semnificativă a ponderii IT-ului și a serviciilor, în timp ce ponderea industriei și a agriculturii s-au redus semnificativ și necesită o repriorizare. În raport cu ponderea industriei, România se situează astăzi sub nivelul din celelalte țări est europene (Cehia, Polonia, Ungaria), un semnal de alarmă important în contextul în care tendința europeană este de dezindustrializare, cu accent pe producerea de motoare electrice. În multe zone ale industriei ar trebui astfel să schimbăm paradigma de dezvoltare. Analizele realizate de Banca Națională a României (BNR) pe baza datelor furnizate de Ministerul Finanțelor evidențiază o pondere de doar 37% a companiilor cu Investiții Străine Directe în sectoare cu valoare adăugată mare, cu o tendință în scădere. Jumătate din profiturile din economie sunt generate în comerț și servicii.

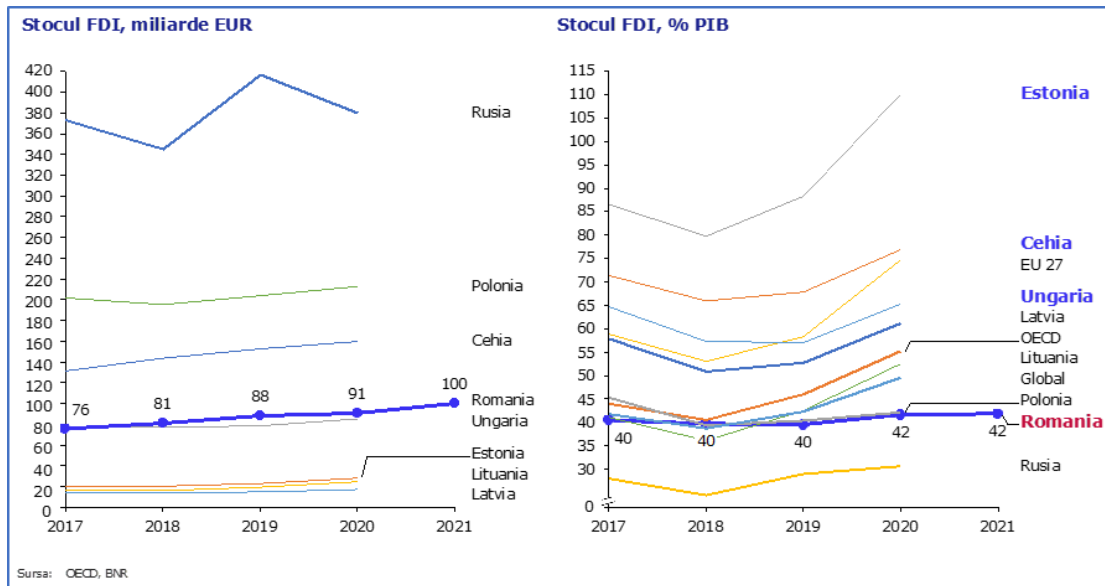
Distribuția PIB per capita ajustat la puterea de cumpărare ne indică un decalaj semnificativ între București și restul țării. Pe de o parte, nivelul PIB/capita din București a crescut de la ~130% la peste ~180% din media europeană în ultimii 10 ani. Pe de altă parte, următoarele 10 județe sunt la 30-50% din nivelul relativ al Municipiului București, iar restul județelor oscilează între ~35% și ~55% din media europeană. În timp ce județele care au avut o creștere importantă au atins potențialul de dezvoltare, dispunând de resurse și forță de muncă limitate, județele mai puțin dezvoltate nu creează oportunități pentru oameni și se confruntă cu un nivel ridicat de emigrație.

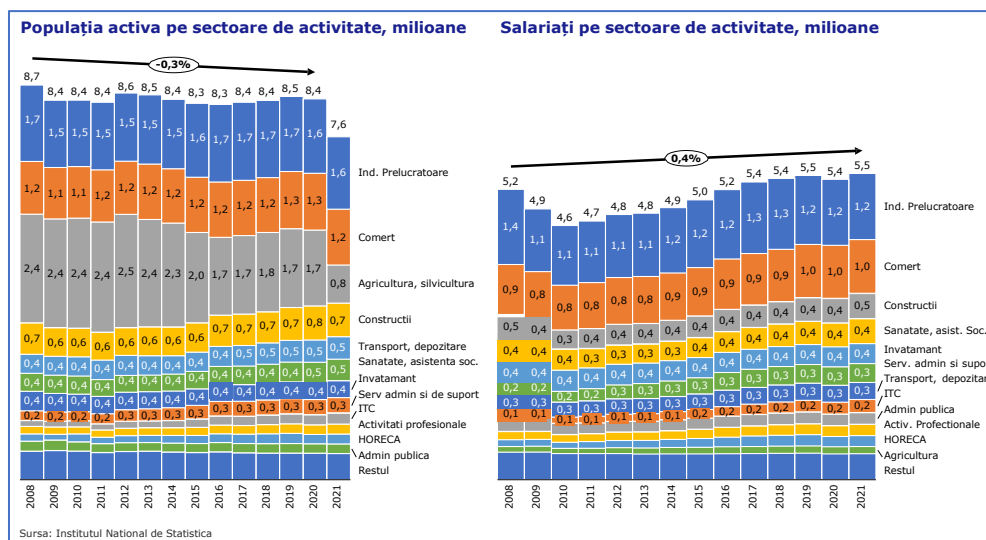
Balanța comercială a decalajelor între regiuni ne arată limitările din punct de vedere al puterii de dezvoltare în regiunile unde forța de muncă a devenit mai scumpă și mai greu de găsit. În schimb, județele în care este înregistrată o performanță mai slabă se confruntă, în realitate, cu un nivel al emigrației foarte ridicat al forței de muncă (care oricum era insuficientă), deficit care se suprapune peste nivelul scăzut al conectării la infrastructură. Pentru a ieși din această spirală vicioasă, avem nevoie de măsuri afirmative care să impulsioneze schimbările cât mai repede. Bogdan Belciu a remarcat că există o corelație între situația economică și balanța comercială: în vremuri economice bune, consumăm mai mult și importăm mai mult, însă ar trebui să producem mai mult, să exportăm mai mult și să importăm mai puțin. În cazul României, datele Institutului Național de Statistică (INS) și ale Eurostat pentru perioada 2006-2021 ne arată că balanța comerțului exterior rămâne ridicată și tinde să crească rapid în perioadele de creștere economică.

Creșterea în valoare absolută a investițiilor străine nu s-a reflectat însă în creșterea în valoare relativă ca procent din PIB. Investițiile străine directe (ISD) din România au rămas la ~40% din PIB, semnificativ sub cele din Cehia, Ungaria și Țările Baltice (Sursă date OECD și BNR). Din acest motiv, stimularea investițiilor străine trebuie să se producă în paralel cu dezvoltarea unui mediu antreprenorial care să-l complementarizeze și care să ajute investițiile străine să funcționeze și să integreze o parte mai mare din lanțul valoric, contribuind la creșterea exporturilor României.

Populația activă a avut o tendință de scădere în ultimii ani, doar ~70% din populație fiind salariată, cu ponderi similare în sectoarele de comerț și industrie (potrivit datelor prezentate de INS). În același timp, intermedierea bancară în România rămâne la cel mai mic nivel din Europa. Dacă includem împrumuturile de la instituții 4 financiare străine, intermedierea este de 47%, față de 90% în Bulgaria, 82% în Cehia, 78% în Ungaria și 72% în Polonia. Împrumuturile instituțiilor financiare românești către populație și companii înregistrează o creștere marginală (sursă BNR). Propunerea menționată de Bogdan Belciu pentru a stimula intermedierea bancară vizează înființarea unei Bănci de investiții care să preia o parte din riscul bancar pentru anumite sectoare strategice prioritare, măsură care să fie corelată cu crearea Fondului de investiții, potențialul Fond suveran și o piață de capital mai bună.

România ar putea beneficia însă de proiecte strategice de anvergură la nivel european (e.g. Romania Gateway, Aviation Valley și Industria Apărării). Folosind poziția geografică strategică a portului Constanța, fluxurile logistice dintre Orient către Europa de Nord și Vest pot fi redirecționate prin România, cu reducerea a peste 2.400 de mile marine față de rutele curente. În schimb, în actualul context reprezentat de războiul la granița de vest a României, investițiile în armament constituie o oportunitate valorificată de către Polonia prin parteneriatul cu S.U.A.

Clara Volintiru, Coordonator NET, Director al Black Sea Trust al German Marshall Fund (GMF) și profesor la Academia de Studii Economice din București (ASE), s-a raportat la direcțiile esențiale pentru dezvoltarea României – dezvoltarea teritorială, coerentă și sustenabilă, susținută de o dezvoltare strategică pe domenii unde România prezintă un real potențial de a performa – pentru a evidenția perspectivele economice pe care un nou model economic ni le poate oferi, pentru a merge mai departe și pentru a nu lăsa pe nimeni în urmă (fără teritorii și fără oportunități). Clara Volintiru a pus accent pe problema inegalităților cu care țara noastră se confruntă de ani de zile: 1) inegalitatea dintre oameni; 2) inegalitatea dintre localități; 3) inegalitatea dintre regiuni; 4) inegalitatea dintre România și alte state membre ale UE.

În timp ce convergența la nivel european a plasat România și regiunea din care țara noastră face parte într-un context de creștere și de relevanță economică și politică, pentru a rezolva problemele decalajelor și a inegalităților, avem nevoie să identificăm coordonatele unui nou model economic. Radiografia asupra țării noastre ne arată că am reușit să avem o creștere economică, însă nu ne-am dezvoltat. Într-un context de recesiune europeană și globală, trebuie să gândim strategic, selectiv și ambițios pentru a mobiliza întregul potențial uman și teritorial al României. Pentru a reduce decalajele de dezvoltare între județe, avem nevoie de o axă mult mai apropiată de dezvoltarea economică ca tendință la nivelul localităților unde regăsim în continuare foarte multă sărăcie cu efecte pe termen mediu și lung. Nu este suficient ca Municipiul București să continue să performeze, atât timp cât în celelalte localități din țară populația nu dispune de prosperitate și de oportunități, elemente esențiale pentru securitatea țării.

Clara Volintiru a semnalat că România este țara eternului potențial, dar care rămâne neîndeplinit. Estimările șantierului dedicat transformării economice a țării noastre evidențiază potențialul României de a câștiga +20% la PIB-ul județelor care dispun de toate ingredientele necesare pentru a performa mai bine, dar în care a lipsit coordonarea între administrația publică centrală și locală, respectiv între privatul străin și privatul autohton. În lipsa unor elemente de coordonare verticală și orizontală, aceste localități nu au dispus de oportunități reale de dezvoltare. Costul incompetenței, ineficienței, al lipsei de viziune și de asumare a unei misiuni economice, sociale și morale nu se rezumă doar la cele 7,5 miliarde de euro în plus care ar fi fost atrase în economia României – ca rezultat al plasării județelor mai puțin performante pe tendințe de dezvoltare medii. Mai mult, o astfel de contribuție și pondere a nivelului local în dezvoltarea economică și socială a țării noastre ar fi impulsivat o schimbare de mentalitate, aceea de a face ce trebuie bine pentru a obține rezultate palpabile pentru oameni: 800 km de autostradă, 9 spitale noi, 200.000 de locuri de muncă nou create într-o țară în care unul din 5 tineri nu lucrează, 4 milioane de persoane ieșite din sărăcie.

Potențialul neatins al României de a deveni un adevărat lider regional este anulat de slaba capacitate de a investi strategic în economia vieții (e.g. nivelul scăzut al investițiilor în prosperitatea țării noastre, proasta tratare a pacienților de vârstă activă duce la pierderea anuală de 3 procente din PIB). Multiplicarea oportunităților prin creșterea valorii adăugate produse în România reprezintă o cerință indispensabilă pentru crearea de noi locuri de muncă, dezvoltarea serviciilor de consum, a familiilor și a economiilor locale. În

același timp, tipul investițiilor străine – în noi tehnologii și inovații, în lanțuri de producție integrate la nivel regional și internațional - sunt importante nu doar pentru a genera efecte de acumulare economică, ci și pentru o re poziționare care să ne ajute să creștem în continuare într-un context de regiune.

Remediile pentru România Dezvoltată pe care le propune Asociația Proiectul România 2030, în urma cercetărilor și dezbaterilor tematice pe teme de actualitate și relevanță economică la nivel național și internațional, pun accentul pe următoarele paliere de suport: A) eficiență și coordonarea investițiilor publice; B) parteneriatul public-public/ privat-privat; C) investiții cu valoare adăugată mare pentru a avea slujbe mai multe, mai bune și mai bine plătite; D) dezvoltare teritorială în loc de disparitate și inechitate. România are nevoie de un efort constructiv, proactiv, ambițios, asumat și competent pentru a atrage investiții cu valoare adăugată mare, prin parteneriate strategice utilizate în scopul dezvoltării, prosperității și securității economice.

Dacă ne vom ralia la modelul de finanțare actual din Uniune Europeană, în cadrul căruia creșterea economică se află în relație directă cu o coordonare mai bună a investițiilor publice cu cele private, atunci în loc de 3% - rată de creștere prognozată pe coordonatele actuale, putem să stabilim ca obiectiv realist atingerea unei rate de creștere de 5,9% până în 2030, cu beneficii reale pentru fiecare dintre noi. În orizontul 2030, creșterile de bunăstare și prosperitate pot ajunge până la 60 de miliarde de euro, dacă vom înțelege să ne poziționăm corect și fără întârziere, în noul model economic de valorificare a oportunităților și de gestionare a provocărilor și a problemelor structurale.

Panel 2: De la redresare la transformare - Rolul planurilor naționale în dezvoltarea economică și socială

Lecțiile învățate din crizele economice din trecut arată cum ar trebui ca națiunile să elaboreze planuri naționale de redresare, să obțină reziliența societății și să pună bazele unor transformări pe termen lung. Inițiativele politice și mecanismele de finanțare ale Uniunii Europene care sprijină redresarea economică și obiectivele de dezvoltare durabilă oferă repere importante pentru toate statele membre ale UE. În timp ce politicile industriale și sustenabilitatea competitivă sunt elemente cheie pentru noul stat european antreprenorial, la fel de importantă este și coeziunea socială. Incluziunea, sustenabilitatea și prioritizarea motoarelor economice care conduc la o creștere economică, joacă un rol crucial în a ajuta națiunea să facă față crizelor și șocurilor economice, promovând sentimentul de unitate în rândul cetățenilor.

Dezbaterea organizată în parteneriat cu Foundation for European Progressive Studies (FEPS) și National Office of Foresight & Strategy (Espana 2050) a fost moderată de Gabriela Ciot, profesor la Facultatea de Studii Europene din cadrul Universității Babeș Bolyai.

În intervenția online, Jacques Attali, membru al Consiliului Consultativ NET și Președinte Attali Associates, a evidențiat nevoia de a realiza transformarea statului și a societății într-un stat de drept eficient și stabil – condiție pentru o creștere durabilă. România are nevoie de o administrație publică centrală și locală eficientă, capabilă să atragă fondurile europene, resursa umană calificată și profesionistă, prin utilizarea de noi

tehnologii pentru a furniza servicii publice eficiente, în mod transparent și obiectiv. În plus, investițiile necesită să fie alocate în sectoare ale viitorului, în economia vieții, în energie și infrastructură regenerabilă, alimentație sănătoasă și agricultură, educație, sănătate, democrație și securitate. A investi în direcția economiei datoriiilor (în petrol, combustibili fosili și în risipirea resurselor) înseamnă a reduce contribuția sectoarelor sustenabile la PIB-ul țării, cu impact direct asupra calității vieții.

Jacques Attali a evidențiat că România nu se mai află la granița Uniunii Europene, în contextul intensificării relațiilor de cooperare și colaborare cu Ucraina, Republica Moldova și statele din Balcani. Pe termen lung, în orizontul 2030, România are nevoie de un proiect bun, de o orientare strategică și de un consens în jurul valorilor și principiilor statului de drept. Principala miză în competiția ideologică cu democrațiile iliberale este de a rămâne eficienți și integri, uniți și ambițioși, toleranți și înțelegători, corecți și profesioniști. Avem nevoie de o viziune și un proiect strategic, adaptat la noua realitate economică, socială, tehnologică și geopolitică.

Țara noastră are nevoie de un proiect de transformare a statului care să reflecte așteptările și nevoile tuturor factorilor interesați, pentru a reprezenta toate opțiunile care modelează societatea noastră. Dezvoltarea economică nu poate să fie izolată de antreprenoriat, inovație și de progresul social – motoare care conduc vitalitatea economică. Este prioritar să acordăm prioritate accesului la educație și îngrijire medical de calitate, piatra de temelie a dezvoltării durabile. Investiția în infrastructură rezistentă și durabilă trebuie să respecte principiile privind utilizarea responsabilă a resurselor, management eficient și politici fiscal echitabile. Pentru un viitor prosper, avem nevoie de o planetă sănătoasă, motiv pentru care un mediu durabil constituie o condiție prealabilă. Trebuie să promovăm incluziunea pentru a ne asigura că nimeni nu este lăsat în urmă, iar beneficiile progresului sunt resimțite de toți membrii societății.

“Planurile naționale reprezintă baza eforturilor noastre care ne ghidează acțiunile și investițiile, permițându-ne spre o viziune comună a prosperității și bunăstării. Ne oferă cadrul necesar pentru a transforma adversitatea în oportunitate. Un plan național bine elaborat începe cu o înțelegere cuprinzătoare a peisajului actual, îmbrățișând o abordare bazată pe dovezi care asigură că strategiile noastre sunt înrădăcinate. Trebuie să fie un răspuns dinamic la contextul și provocările unice cu care se confruntă comunitățile noastre”, a menționat Gabriela Ciot, profesor la Facultatea de Studii Europene din cadrul Universității Babeș-Bolyai.

Transformarea nu este lipsită de provocări. Avem nevoie de curaj, determinare și un angajament neclintit pentru a îmbunătăți societățile noastre. Trebuie să învățăm, să ne adaptăm și să colaborăm în mod continuu, bazându-ne pe înțelepciunea și experiența colectivă, pentru a valorifica oportunitatea de a împărtăși bunele practici prin noi parteneriate în sectorul public, privat și civic.

László Andor, membru al Consiliului Consultativ NET și Secretar General al Foundation for European Progressive Studies (FEPS), fost Comisar European pentru Ocuparea Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Incluziune, a evidențiat nevoia de a învăța o

multime de lecții din crizele și redresările recente, în contextul în care ne raportăm la perspectivele privind viitorul României și al Uniunii Europene într-un context mai larg reprezentat de dezvoltarea modelului economic și social. În dezvoltarea unui nou model, demersurile ale experților, practicienilor și decidenților trebuie să se ghideze după ideile de referință care au marcat dezvoltarea intelectuală în spațiul european (a se vedea John Maynard Keynes, *A Tract on Monetary Reform* (1923); Mariana Mazzucato, *The Entrepreneurial State* (2011)). **Este în responsabilitatea autorităților publice centrale și locale să acționeze în mod activ pentru a reduce șomajul și inflația, prin utilizarea de instrumente diferite ale politici economice.**

În dezvoltarea unui nou model, pentru a crea valoare adăugată în economie, sectorul public și cel privat trebuie să coopereze pentru a aborda împreună noile oportunități și provocări, prin dezvoltarea de noi instrumente tehnologică, susținerea inovației și a investițiilor strategice. Ecuația câștigătoare și sustenabilă pe termen mediu și lung este reprezentată de combinația dintre un stat activ-competitiv și un sector privat vibrant, a subliniat László Andor. Cea mai importantă investiție este în resursa umană educată și bine pregătită, la înalte standarde, parte a culturii meritocrației, performanței și corectitudinii pentru a pune bazele unei economii prospere.

În momentele de criză, rezistența la șocuri constituie un indicator relevant pentru a măsura capacitatea de adaptare și impactul inegal și asimetric resimțit în special asupra grupurilor vulnerabile. După ce s-a confruntat cu multiple crize economice, sociale și politice, Uniunea Europeană a reușit să realizeze un mare progres în dezvoltarea paradigmei economice pentru a salva zona euro și moneda unică. În centrul guvernancei economice au fost plasate investițiile, motiv pentru care a fost accentuat rolul Băncii Europene de Investiții și al Băncilor Naționale. Creșterea capacității fiscale a Uniunii Europene (cu un plus de 80% în consolidarea capacității bugetare) a susținut dezvoltarea infrastructurii, crearea de noi locuri de muncă, reducerea șomajului și combaterea sărăciei prin măsuri de protecție socială pe scară largă. În dezvoltarea economică și socială, un loc din ce în ce mai central pe agenda publică și în planurile naționale este astăzi ocupat de nevoia de a dispune de un mediu durabil. Sustenabilitatea economică, socială și de mediu constituie dimensiuni indispensabile ale obiectivului de transformare și redresare la nivel național și european.

Diego Rubio, director al Biroului Național de Previziune și Strategie al Guvernului Regatului Spaniei, a menționat că nu putem să proiectăm politici publice în lipsa unui plan și a unor obiective concrete și ambițioase, dar și a unor instrumente adecvate de măsurare, evaluare și monitorizare în mod responsabil. Majoritatea formațiunilor politice și a candidaților nu dispun de planuri cuprinzătoare și sistematice pe termen lung, adaptate la tendințele actuale și la perspectivele de dezvoltate. **Avem nevoie de o atitudine proactivă și de o schimbare de paradigmă în procesul de elaborare al politicilor publice, punând accent pe dovezi și guvernare anticipativă.** Pentru ca planficarea să se realizeze de jos în sus și de sus în jos, mai interactiv, participarea largă a tuturor forțelor interesate este o cerință indispensabilă.

Exemplul Spaniei poate să fie aplicat și de către România prin elaborarea unei strategii naționale pe termen lung și prin crearea unui birou național de previziune și strategie aflat în

coordonarea primului ministru și care rolul de a evalua provocările, oportunitățile și perspectivele pe termen lung, prin identificarea de soluții și direcții prioritare și strategice de dezvoltare și transformare. O problemă comună pentru România și Spania este reprezentată de îmbătrânirea demografică, cu impact direct asupra proiectării statului bunăstării, motiv pentru care sunt necesare politici de încurajare și susținere a familiilor pentru a ajusta din timp tendințele sociodemografice. De asemenea, îmbunătățirea calității vieții se află în relație directă cu finanțarea și investiția strategică în educația timpurie și continuă, într-un sistem educațional mai flexibil care promovează și încurajează creativitatea, inovația, cunoașterea și dezvoltarea aptitudinilor și competențelor digitale și lingvistice.

Strategia Spania 2040 cuprinde 50 de obiective și indicatori cantitativi pentru 200 de politici publice specifice, identificate în urma consultării și implicării a peste 100 de experți din diferite discipline și cu diferite ideologii. Măsurarea performanțelor de mediu, sociale și economice, de dezvoltare pe termen lung necesită să fie susținută prin entuziasm, încredere și susținere din partea cetățenilor, a mediului privat, a administrației publice și a clasei politice. Voința și capacitatea politică sunt esențiale pentru a dispune de performanță economică, bune rezultate în domeniul educației și un mediu durabil. Trebuie să fim mai ambițioși în formarea unei noi elite la nivel național și european!

În cadrul dezbaterii de la “De la Redresare la Transformare”, accentul a fost pus pe nevoia de a dispune de o cultură suplimentară de previziune în procesul de luare a deciziilor. Clara Volintiru a semnalat importanța armonizării coordonării pe verticală (cu ajutorul planificării la nivel național) cu coordonarea supranațională în cadrul Uniunii Europene, ca răspuns la transformările și provocările comune. Diego Rubio a menționat în acest sens contribuția Spaniei la elaborarea noii agende strategice europene, în contextul exercitării în acest semestru a Președinției Rotative a Consiliului Uniunii Europene. Documentul programatic stabilește prioritățile și principiile UE pentru următorii cinci ani. Repoziționarea Uniunii Europene în noua ordine globală care se conturează pune accent pe dezvoltarea Rețelei de previziune la nivel european – cu implicarea statelor membre la nivel ministerial, prin intermediul birourilor de previziune și planificare a politicilor publice.

Pentru o Uniune Europeană rezistentă, trebuie să găsim împreună soluții pe termen lung care să ne ajute să înțelegem care sunt vulnerabilitățile și perspectivele de dezvoltare și performanță economică. **László Andor a evidențiat nevoia de a dispune de noi instrumente, mult mai robuste, pentru a consolida capacitatea de furnizare a bunurilor și serviciilor publice la nivelul UE**, deoarece că ne aflăm într-o situație competitivă complet diferită la nivel global prin redefinirea relațiilor cu SUA și China. **A existat un proces de reflecție, dar nu a fost urmat de un proces de construire a unei arhitecturi a cooperării și colaborării între statele membre.** Evenimentele de tip „lebedă neagră” continuă să plaseze evoluțiile economice și sociale în secvențe și contexte improbabile, dar pe termen mediu și lung, știința și arta guvernării sunt cele care produc evenimente de tip „lebedă albă” – cu un grad ridicat de probabilitate.

Panel 3: De la relevanță strategică la dezvoltare economică

Contextul geopolitic actual reprezintă o oportunitate istorică pentru România de a deveni un actor regional important și de a profita de poziția geografică strategică și de potențialul său pentru a servi drept punte de legătură între piețele din Est și Vest. Țările care își doresc o mai mare prosperitate ar trebui să vizeze și să obțină în mod eficient libertăți de natură economică, politică și juridică, având la bază un stat de drept solid, structuri politice incoruptibile, transparente și o bună guvernare. Diplomația economică are datoria să realizeze progrese economice fără precedent și să consolideze relațiile comerciale cu partenerii-cheie din UE și alți parteneri globali aliați. Relațiile bazate pe încredere pot conlucra pentru a obține rezultatele dorite în ceea ce privește dezvoltarea proiectelor de infrastructură în energie, transporturi sau conectivitate digitală, libertăți economice și politice, statul de drept și securitate.

Dezbaterea organizată în parteneriat cu Atlantic Council – Freedom and Prosperity Center și KRACH Institute for Tech Diplomacy a fost moderată de Steve Clemons, Redactor Fondator Large, SEMAFOR. Practician și antreprenor cu experiență în politica de la Washington, D.C., fost Vicepreședinte Executiv al Economic Strategy Institute și al organizației New America, Steve Clemons a plasat dinamica și cerințele prosperității în ecuația contractului social. În intervenția online, Steve Clemons a ridicat problema reprezentată de creșterea economică sub guvernări iliberale, pentru a înțelege în profunzime natura relației dintre libertate și prosperitate. În același timp, a subliniat că a sosit timpul să reflectăm asupra oportunităților și provocărilor pe care inteligența cuantică și artificială (AI) le generează asupra securității și dezvoltării statelor. În jurul tehnologiei gravitează norme și comportamente sociale, motiv pentru care sunt esențiale direcțiile și intențiile tuturor actorilor implicați în procesul complex al transformării statului și societății.

Prin automatizare, învățare automată specifică prin rețele neuronale artificiale (ANN) și învățare inductivă (ML), AI a devenit un agent al transformării economice și sociale. Amploarea creșterii datelor mari, a puterii de procesare a algoritmilor și a stocării datelor (de tip cloud) au mărit viteza de progres a AI din 1956 (*Conferința de la Dartmouth*) până în prezent. Precizia, viteza, performanța superioară activității umane, obiectivitatea și randamentul la costuri mai reduse și cu rezultate mai bune ale AI aduc în prim plan potențialul noilor tehnologii de a reproiecta modelele tradiționale și actuale de guvernare și management. Guvernarea și managementul prin și cu AI utilizează Chatbot-uri sau Asistenți Digitali pentru a realiza predicții, simulări, prelucrări ale datelor socio-economice (big data) și pentru a eficientiza comunicarea și informarea în comunicarea cu cetățenii-beneficiari.

Spre deosebire de abordările care au evidențiat dimensiunea tehnologică și inovativă a AI, preocupările actuale la nivel global pun accentul asupra dimensiunii aplicate și practice a instrumentelor de AI - corelate cu nevoia de reglementare și utilizare etică a *inteligenței artificiale pentru binele sociale (AI4SG)*. La nivel european și global, strategiile și reglementările privind

monitorizarea și gestionarea AI urmăresc utilizarea cu precauție a noilor tehnologii, delimitarea autonomiei AI, atribuirea de roluri și funcții complementare și secundare, fără a înlocui (complet) decizia și expertiza umană. Utilizarea AI este condiționată de viziunea privind reglementarea și prevenirea riscurilor, infrastructura digitală, gradul de inovare, investițiile strategice și formarea de noi profesioniști. Caracteristicile tehnice ale AI se află în relație directă cu valorile sociale și sensibilitățile culturale ale societății, *algorithmic bias* ale celor care creează, utilizează și controlează AI, motiv pentru care există riscul de a accentua decalajele digitale actuale prin introducerea unor noi forme de excludere și prin discriminare proxy.

Pe de o parte, acuratețea, precizia, obiectivitatea, fiabilitatea, flexibilitatea, interoperabilitatea, evaluarea non-stop și în timp real, alocarea eficientă a resurselor, analiza îmbunătățită, productivitatea la standarde ridicate constituie principalele atuuri ale AI. Pe de altă parte, implicațiile negative sunt reprezentate de riscurile privind auditabilitatea și interpretabilitatea algoritmilor, imprevizibilitate, corectitudinea și explicabilitatea instrumentelor de AI, discriminarea sistematică, ingerințele asupra vieții private prin încălcarea principiilor etice de guvernare (e.g. confidențialitate, supravegherea, protecția și confidențialitatea datelor, păstrarea anonimatului), dependența ridicată de tehnologiile inteligente, vulnerabilitățile cibernetice, consolidarea inegalităților socio-economice.

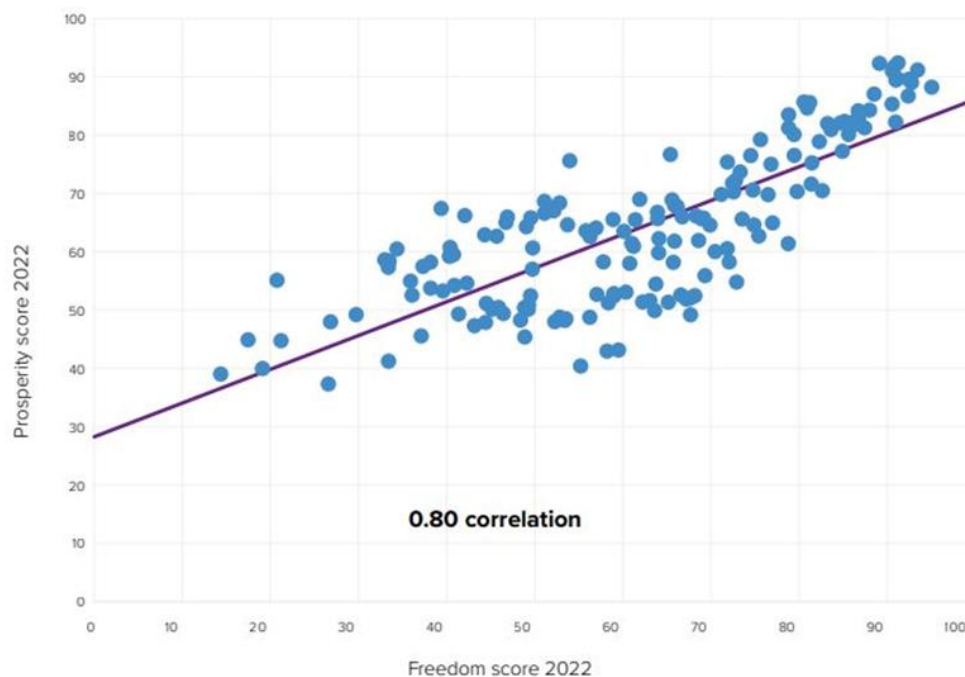
Dan Negrea, Director Executiv al Centrului pentru Libertate și Prosperitate de la Atlantic Council, Washington, D.C., a evidențiat nevoia de echilibru între implicarea guvernului în asigurarea securității și a mediului privat de a oferi oportunități oamenilor pentru inițiativă și inovare, pentru ca decizia să nu devină un monopol al unui singur actor. Analiza comparativă între China, Coreea de Sud și Taiwan ne indică că regimurile comuniste și iliberale nu au reușit să depășească capcana veniturilor medii. În lipsa democrației, ritmul de creștere economică rămâne unul subperformant, chiar dacă sunt identificate soluții pentru a gestiona problema reprezentată de sărăcia extremă. **Progresul tehnologic, inovarea, digitalizarea și competiția constituie cerințe indispensabile pentru a extinde și maximiza oportunitățile economice**.

Parteneri ai Proiectului România 2030, Atlantic Council - Freedom and Prosperity Center a realizat ediția din 2023 a Indexului libertății și prosperității, o analiză descriptivă și empirică a evoluției indicilor de libertate și prosperitate din 164 de țări în perioada 1995-2022 și un instrument de interes pentru cetățeni (cercetători, experți, practicieni și decidenți), util în realizarea de comparații și studii la nivel global, regional și național. Centrul pentru Libertate și Prosperitate de la Atlantic Council urmărește să impulsioneze creșterea bunăstării la nivel global – și în special în rândul celor săraci și marginalizați din țările în dezvoltare.

Abordarea utilizată în definirea indicatorilor libertății și prosperitate s-a raportat la nevoia de a dispune de o evaluare completă și multidimensională, echilibrată și reprezentativă pentru a identifica tendințele și patternurile în raport cu dimensiunile complexe și aplicate care definesc fiecare etapă a dezvoltării. În al treilea rând, libertatea și prosperitatea sunt corelate cu scopul de a identifica, în actualul context caracterizat de o gestionare eficientă a resurselor și a investițiilor strategice, un nou model de dezvoltare, predictibil și sustenabil.

Cercetare riguroasă și imparțială, pe baza unei metodologii complexe (de agregare a datelor de la unsprezece instituții diferite inclusiv Banca Mondială, Națiunile Unite, Institutul V-Dem și Institutul Fraser), identifică patru concluzii care pot fi utilizate și integrate în proiectele și strategiile de transformare și dezvoltare a statului: 1) Libertatea și prosperitatea nu sunt distribuite uniform în întreaga lume, motiv pentru care persistă diferențe la nivel regional și global. Europa și America de Nord sunt cele mai “libere” regiuni ale lumii; 2) Între libertate și prosperitate există o relație directă și reciprocă, aspect care accentuează decalajele existente la nivel global și regional. Într-un mediu competitiv, statele libere sunt cele care prosperă, în timp ce statele care înregistrează un nivel scăzut al indicelui libertății se confruntă cu un nivel scăzut al prosperității; 3) Scorurile pentru indicele libertății (valoarea medie a dimensiunii economice, politice și juridice) au înregistrat o creștere în majoritatea statelor între 1995 și 2012. Valorile au stagnat până la începutul pandemiei de COVID-19, înregistrând ulterior o scădere. Redresarea post-pandemie necesită să fie orientată pe îmbunătățirea nivelului de libertate, pentru a consolida încrederea cetățenilor în autorități, în contextul în care pandemia a alimentat discursurile extremiste și populiste. Potrivit datelor din 2022 pentru indicele libertății, România se situează pe poziția 43 din 164 (valoare medie a indicelui fiind de 76,49), urmată pe poziția 52 de Republica Moldova (72,79); 4) Indicele prosperității (valoarea medie a indicatorilor privind venitul, sănătatea, educația, mediul, drepturile minorităților și inegalitatea) a crescut constant din 1995 până în 2019. În perioada în care statele s-au confruntat cu provocările și consecințele pandemiei, indicele prosperității a urmat aceeași tendință cu indicele libertății. Indicele prosperității calculat pentru anul 2022 plasează România pe poziția 52 din 164 (69,78), țara noastră fiind devansată de Republica Moldova, aflată pe poziția 44 (72,19).

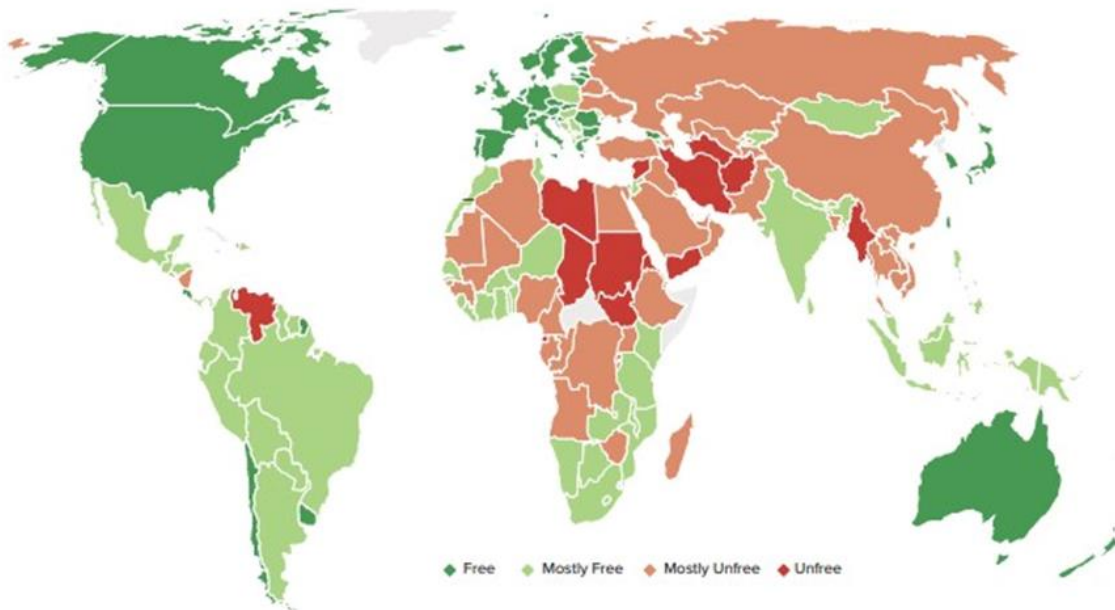
Figure 18. The Correlation between Freedom and Prosperity in 2022

Valoarea ridicată a coeficientului de corelație între libertate și prosperitate ne indică o relație direct proporțională și pozitivă între cei doi indicatori și piloni care reprezintă motorul dezvoltării sustenabile în noua arhitectură globală. “Prosperitatea este puternic corelată cu libertatea”, motiv pentru care țările cu un nivel ridicat de libertate dispun și de un nivel mai ridicat de prosperitate, iar cele cu un nivel scăzut de libertate înregistrează niveluri scăzute ale indicelui prosperității.

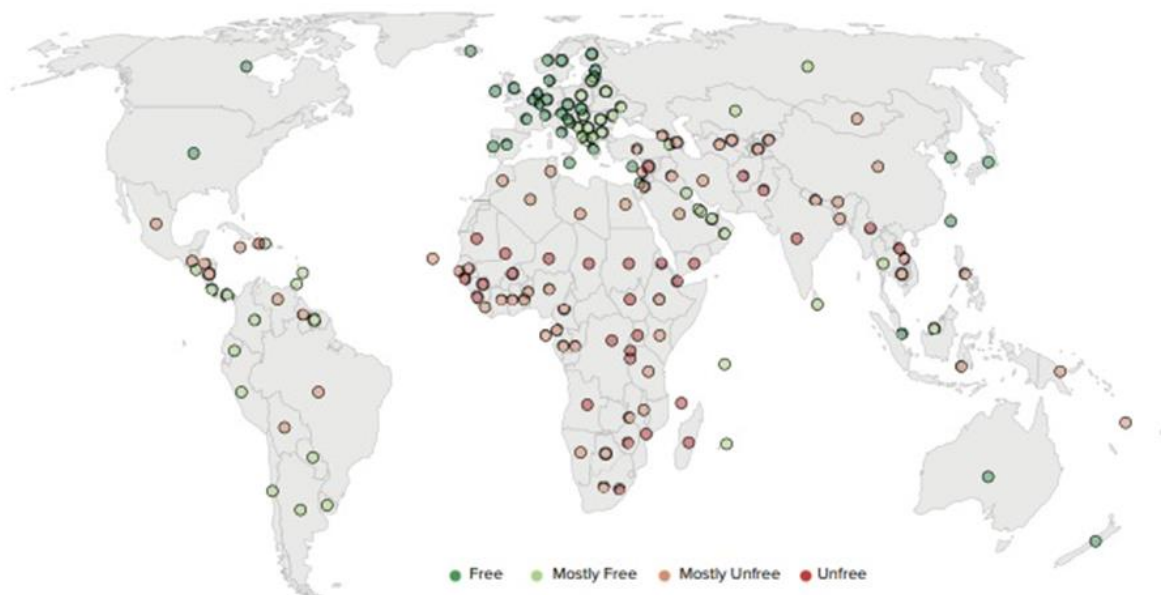
“Dacă veți implementa mai multă libertate, veți fi mai prosperi!” – recomandarea studiului ne confirmă astăzi că au rămas în continuare valabile teoriile contractualiste, economice și liberale, care au plasat libertatea în centrul preocupărilor de legitimare și ranforsare a vocației, misiunii și rațiunii instituțiilor statului de reprezentare și protejare a intereselor cetățenilor. Prin orientarea către modelul european al dezvoltării, statele postcomuniste din Europa de Est au realizat un salt calitativ. În nou context regional, european și global, marcat de o competiție acerbă în domeniul inovării și gestionării eficiente a resurselor (umane, economice, tehnologice și digitale), libertatea a devenit o precondiție pentru o schimbare fundamentală și continuă să rămână indispensabilă pentru România, Republica Moldova și Ucraina.

Figure 3. Freedom Index Map and Ranking Table

To see freedom rankings and prosperity rankings side by side, please visit our website: atlanticcouncil.org/commentary/trackers-and-data-visualizations/freedom-and-prosperity-indices

Figure 11. Prosperity Index Map and Ranking Table

To see freedom rankings and prosperity rankings side by side, please visit our website: atlanticcouncil.org/commentary/trackers-and-data-visualizations/freedom-and-prosperity-indexes

Michelle Giuda, Director Executiv în cadrul Krach Institute for Tech Diplomacy at Purdue University, a structurat competiția dintre lumea liberă și statele autoritare în raport cu patru dimensiuni: militară, economică, culturală și diplomatică. Tehnologia se află la intersecția celor patru dimensiuni. Viziunea și misiunea Krach Institute for Tech Diplomacy pune accentul pe promovarea noilor tehnologii emergente și critice ca avantaj competitiv și ca oportunitate pentru a promova libertatea, încrederea și respectul pentru drepturile omului, statul de drept, proprietatea intelectuală, integritatea, reciprocitatea și transparența. În sectorul public și privat, excelența, încrederea, reciprocitatea, transparența și securitatea constituie principalele coordonate ale inovării și ale progresului tehnologic (rețele 5G, inteligența cuantică și artificială). Pentru a constui o relație bazată pe investiție, colaborare și transfer de tehnologie critică și emergentă, trebuie să ne raportăm la valorile și principiile fundamentale asumate la nivel bilateral sau multilateral. Miza și finalitatea parteneriatelor strategice vizează dezvoltarea reciprocă prin creșterea nivelului de trai, a bunăstării și a prosperității, consolidarea și dezvoltarea relațiilor interumane, pentru a trăi în siguranță, pentru a nu lăsa pe nimeni în urmă și pentru a genera valoare adăugată deopotrivă pentru investitori și beneficiari.

Încrederea constituie acceleratorul suprem pentru inovație, libertate și prosperitate. În cazul României, stat aflat în pragul unui mare salt economic, tehnologic și cultural, încrederea și susținerea nu pot lipsi din ecuația și proiectul de transformare a statului, a administrației publice

și a societății, pentru a deveni competitivi la nivel regional și european. Pentru a depăși barierele și provocările tehnologice, instituționale și sociale, guvernarea și managementul cu ajutorul AI necesită să fie susținută de cantități mari de date de înaltă calitate, creșterea scalabilității și supravegherea cu ajutorul resursei umane pentru a evalua și valida ulterior *Artificial Discretion*, fără a elimina astfel complet rolul și intervenția managerilor, a funcționarilor publici și a antreprenorilor.

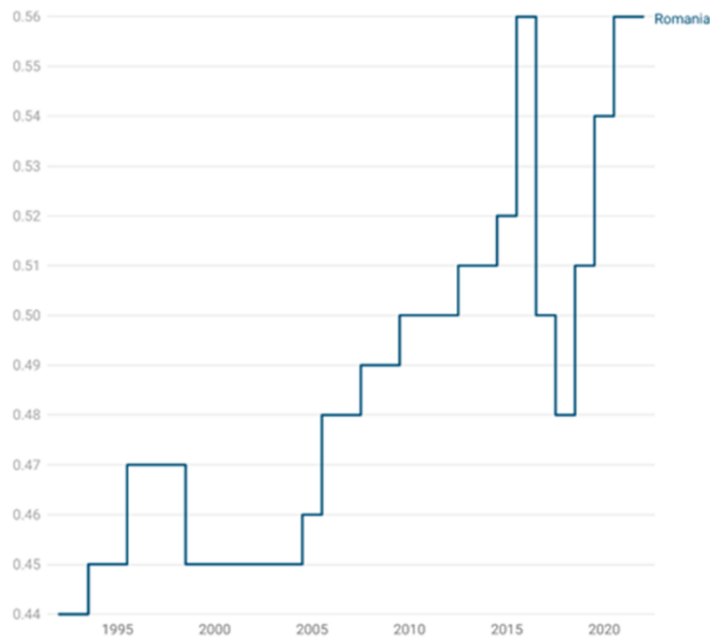
La nivel global, strategiile și politicile privind AI sunt ghidate de principiile OECD (susținute de G20) pentru a promova creșterea incluzivă, dezvoltarea durabilă, încrederea și cooperarea, respectarea drepturilor omului și a valorilor democratice, prin colaborarea și cooperarea activă și continuă pentru a identifica mecanisme și garanții adoptate contextului și dezvoltării tehnologice în vederea utilizării responsabile a instrumentelor de AI. Pentru a-și menține poziția de lider în domeniul tehnologic (în calitate de utilizator, creator și producător de instrumente de AI), UE recomandă statelor membre să investească în crearea *spațiului european al datelor (funcțional)* și a unui *ecosistem AI de excelență și încredere*, abordare centrată pe factorul uman (human-in-command and permanent control), dimensiunea etică și durabilă, evaluarea impactului și a riscurilor, explicabilitate începând “din momentul conceperii”, asigurarea accesului la date și infrastructuri de calcul de înaltă performanță, dialoguri sectoriale, cooperarea și parteneriatele publice-private, schimburi de bune practici.

Kimberly Reed, Fost Președinte al Consiliului de Administrație, Președinte și CEO la Export-Import Bank of the US, a apreciat progresele pe care România le-a realizat în ultimii 20 de ani în planificarea strategică pe termen lung, beneficiind de sprijin din partea Băncii Banca pentru Export-Import din Washington în demersurile de extindere și modernizare a sectorului energetic (în special prin finanțarea proiectului nuclear de la Cernavodă). Pentru a atrage investiții străine directe din Statele Unite în România, relațiile de încredere trebuie să fie consolidate prin valorificarea talentului și atragerea resursei umane aflate în afara granițelor țării, printr-o politică fiscală și monetară puternică, un cadru de reglementare care să se bazeze pe statul de drept și care să protejeze proprietate intelectuală.

România este o țară liberă, cu democrație consolidată, în care sunt organizate alegeri libere, iar libertățile civile sunt în general respectate (Freedom House, 2023). Comparativ cu anul 2022, România a atins o pondere generală de 83% de îndeplinire a indicatorilor globali privind libertatea (87,5% pentru respectarea drepturilor politice și 80% pentru exercitarea libertăților civile) și de doar 56% pentru indicatorii privind democrația. La nivel regional, România înregistrează cele mai ridicate valori la indicatorii privind respectarea drepturilor politice și a libertăților civile, aspect care constituie o reală oportunitate în actualul context geostrategic.

România se află în prezent pe drumul cel bun, dar se confruntă în continuare cu unele provocări și probleme structurale. Pentru a atrage investiții străine mai dinamice, este important ca țara noastră să dispună de un sistem de reglementare uniform și simplificat, dar în același timp flexibil și adaptat pieței muncii.

Statul de drept în România (1992-2022)

Sursă: International IDEA (2023). The Global State of Democracy Indices (GSoD Indices).

Combaterea corupției și profesionalizarea continuă constituie o exigență pentru a consolida încrederea partenerilor și a investitorilor, prin promovarea la nivel diplomatic și prin intermediul antreprenorilor, a unui brand de țară care să aducă în prim-plan meritocrația, inovația, securitatea și competitivitatea. Decalajul digital, infrastructura critică deficitară și educația digitală la niveluri inegale plasează România în rândul statelor care au rămas la stadiul inițial al reglementării și dezvoltării AI prin utilizarea de proiecte pilot care evidențiază necesitatea de a realiza un salt istoric și calitativ în direcția inovării, digitalizării și AI.

Avantajele principale de care dispune România pentru atragerea investițiilor străine directe (ISD) sunt oferite de piață și de poziția geografică (la intersecția dintre UE, Balcani și CIS). Cu una din cele mai mari piețe din Europa Centrală și de Est (locul 7 cu 19,7 milioane de locuitori), poziționată ca poartă de acces la piața UE (aproximativ 500 milioane consumatori), România este traversată de trei coridoare pan-europene.¹ Locație atractivă pentru investitori, România dispune de importante resurse umane și naturale, forță de muncă înalt calificată, cu cunoștințe solide de limbi străine, tehnologie, IT, inginerie (la prețuri competitive). România este un factor de stabilitate în regiunea Sud-Estul Europei în calitate de membru NATO, al Națiunilor Unite, al OSCE, al Uniunii Europene și al Organizației Mondiale a Comerțului (WTO). Pentru promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor, România are relații diplomatice bilaterale cu 177 de state din

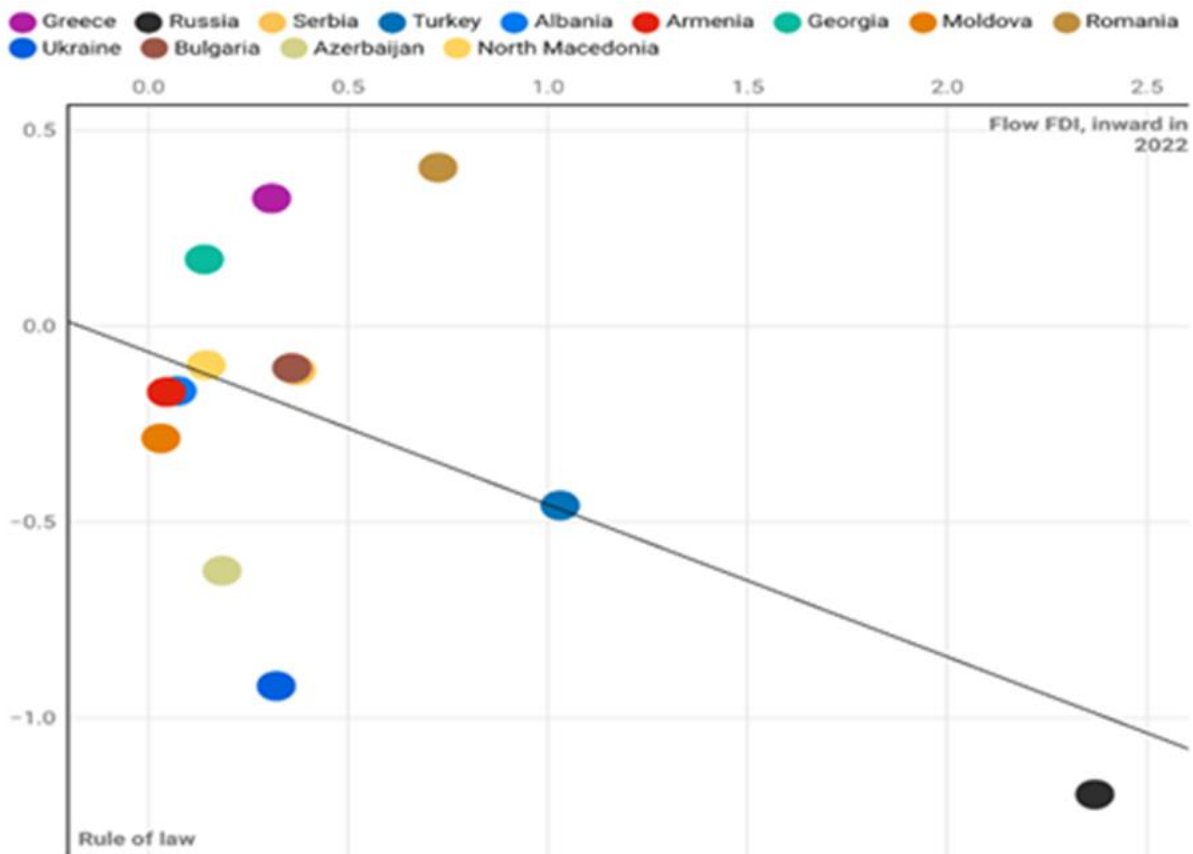
¹ Coridorul nr. 4 (care leagă Vestul de Estul Europei); Coridorul nr. 9 (care face legătura între Nordul și Sudul continentului și Coridorul nr. 7 (care facilitează navigația în interiorul Europei).

cele 191 state membre ale ONU² și aplică tratate de comerț liber cu țările UE, EFTA, CEFTA (Ministerul Afacerilor Externe, 2023).

În regiunea Mării Negre, structura și amploarea relațiilor comerciale și a interdependenței economice determină implicații pe termen lung asupra intereselor geopolitice și geoeconomice concurente. Securitatea și stabilitatea în regiune este condiționată de modelele economice și de cooperare diferite care caracterizează orientarea geopolitică și geoeconomică ale statelor din regiune.

Eficiența guvernării, consolidarea statului de drept și intensificarea măsurilor anticorupție amplifică nivelul de dezvoltare economică și intensificarea relațiilor economice, în timp ce poziționarea clară în regiune de partea NATO și UE conturează un profil de stat-beneficiar al ISD în raport cu un set de principii și valori.

Fluxul de ISD și statul de drept în regiunea Mării Negre

Sursă: Ciprian Negoită și Vladimir Costea (2023), Studiu realizat pentru Proiectul România 2030 și Atlantic Council, pe baza datelor prelucrate din rapoartele UNCTAD și Banca Mondială (2022).

² La care se adaugă Sfântul Scaun, Ordinul Suveran Militar de Malta și Autoritatea Națională Palestiniană.

Fluxul și stocul de ISD în și din România reflectă atât cultura investitorilor, cât și natura relațiilor bilaterale dintre țara de origine și țara-beneficiară. Avantajele de care dispune România într-o regiune definită de un nivel ridicat de eterogenitate sunt reprezentate de stabilitatea economică, apartenența strategică la NATO și UE, împreună cu maturitatea și consensul politic necesar pentru a susține poziționarea geostrategică și îndeplinirea angajamentelor asumate la nivel național.

Relaxarea restricțiilor impuse în contextul pandemiei de COVID-19, după o perioadă în care climatul investițional românesc și-a evidențiat capacitatea de reziliență în fața tensiunilor geopolitice și a crizei energetice, a marcat înregistrarea unei valori record de 10 039 milioane euro a fluxului net de investiții străine directe (ISD) în România în 2022 (BNR, 2023). Tendința în creștere cu 12,3% comparativ cu anul 2021 plasează țara noastră în rândul statelor care au avut o tendință contrară celei manifestate la nivel global – caracterizată prin diminuarea cu 5 procente a tranzacțiilor de ISD (BNR, 2023; OECD, 2023).

După izbucnirea războiului din Ucraina, oportunitățile și provocările geostrategice au avut un impact direct asupra poziției investiționale internaționale a României, fiind înregistrate creșterea în primele trei trimestre ale anului 2022, urmată de o scădere în contextul degradării climatului economic regional și internațional. Pe timp de iarnă a fost resimțită incertitudinea privind aprovizionarea cu energie s-a suprapus peste creșterea accelerată a inflației (BNR, 2023).

Sunt partenerii și aliații strategici suficient de prezenți în România, prin intermediul investițiilor străine directe și a sprijinului oferit în direcția transformării și dezvoltării? Care este contribuția noastră pentru a face din România un loc dezirabil și atrăgător pentru companiile străine? **Un investitor străin care vine în țara noastră “este un oaspete captivant și dificil. Dacă îl tratezi bine, vila la cină cu tine. Dar dacă nu îl tratezi bine, pleacă”, a semnalat Dan Negrea.** Pentru a avea prosperitate, avem nevoie să creștem în indicii libertății, tendința în care se plasează România după aderarea la NATO și Uniunea Europeană, reușind să reducă decalajele față de Cehia și Polonia în Indexul Libertății și Prosperității. **Un motiv de îngrijorare și de oportunitate este reprezentat de stagnarea indicelui educației în România, tendință care este decalată de evoluția pozitivă, în creștere, la nivel global și european** (inclusiv în Cehia și în Polonia).

#Ro2030 Hackathon: pasiunea și dedicarea tinerilor studenți, programatori și dezvoltatori

#RO2030 Hackathon a fost organizat de Asociația Proiectul România 2030 ca un eveniment dedicat tinerilor pasionați de inovație, pentru a le oferi oportunitatea de a dobândi competente, de a lucra la proiecte reale și de a câștiga premii. Am beneficiat de sprijinul Google România, Credit Sky, Innovation Labs, Centrul de antreprenoriat al Universității

Politehnice București - UPBIZZ. La eveniment s-au înscris **60 de tineri împărțiți în 15 echipe** care au căutat soluții la cele două teme ale #RO2030 Hackathon:

- **Locuri de muncă pentru tineri:** Cum putem crea mai multe oportunități pentru tineri de a obține locuri de muncă relevante folosind chatbots?
- **Democrație digitală:** Cum putem folosi tehnologia pentru a face democrația mai incluzivă și participativă?

Democrație digitală:

Tema: Crearea unei platforme de social media prin care candidații independenți la funcții publice alese să se poată prezenta public și să poată obține (de la susținătorii și urmăritorii lor) semnăturile de susținere necesare candidaturii. Semnăturile electronice trebuie să fie calificate (i.e., generate cu certificate digitale calificate potrivit Regulamentului eIDAS).

- ✓ **Locul I: OpOverdrive**, echipă formată din Alexandru-Constantin Bala, Bocan Sabin-Andrei, Brăguță Mircea-Eduard, Rughiniș Caius, Popa Adelin-Costin.

Locuri de muncă pentru tineri:

Tema: Crearea unui agent virtual care să ajute tinerii, mai ales pe cei din medii dezavantajate, să identifice modalități în care își pot dezvolta aptitudini în meserii de viitor și cu cerere mare pe piață, cum ar fi cele digitale.

- ✓ **Locul I: Hacktivists**, echipă formată din Robert Cristian Busaru, Birta Alexandra, Crăciun Sebastian, Butnariu Cristian;

Sponsorii evenimentului au fost Google România, Credit Sky, Innovation Labs, Centrul de antreprenoriat al Universității Politehnice București - UPBIZZ.

Inovarea ne ajută să consolidăm relațiile de încredere și de colaborare între oameni și între generații, prin transferul de cunoaștere și informații.

Panel 4: Inovare și co-design în dezvoltarea economică

Îmbinarea dintre inovare și co-design este imperativă pentru întărirea responsabilității pe care actorul public o are în fața cetățeanului pentru creșterea încrederii acestuia în administrația publică și dezvoltarea durabilă. În centrul acestei paradigme se află implicarea participativă a diverselor părți interesate, de la întreprinderi private, ONG-uri, la sectorul public sau mass-media și mediul academic. Regiunile și țările care își construiesc traiectoria pe o bază solidă, aceea de implicare a mai multor părți interesate și construirea unor alianțe solide de dezvoltare, reușesc să își croiască un viitor strategic. Nodurile de infrastructură, sinergiile public-privat și recalibrarea cadrelor de reglementare sunt propice pentru eforturile de inovare. Beneficiile colaborării intersectoriale ar trebui să fie dezvoltate în continuare, pe măsură ce diverse părți interesate se reunesc pentru a co-crea ecosisteme inovatoare pentru a cataliza dezvoltarea economică și a crea o cultură a inovării continue. Acestea subliniază un model holistic de dezvoltare economică care este durabil, incluziv și care se adaptează în mod dinamic la contexte globale aflate în evoluție.

Dezbateră organizată în parteneriat cu Cambridge University - Cambridge Industrial Innovation Policy a fost moderată de Radu Puchiu, co-fondator Tinia Group și membru în Consiliul Consultativ al Asociației Proiectul România 2030. În cadrul panel-ului a fost evidențiată nevoia de a dezvolta și construi un sistem pentru inovare, care poate să fie măsurat, implementat și evaluat, beneficiind de contribuția teoretică și experiența practică, perspective care să ofere o reprezentare de ansamblu, cu accent pe lecțiile învățate și identificarea de noi oportunități.

Carlos López-Gómez, Director al Policy Links la Cambridge Industrial Innovation Policy (Cambridge University), a evidențiat nevoia de a concentra politica de inovare pe transformarea industriei. Tehnologia trebuie utilizată pentru a transforma industriile în sectoare cu valoare adăugată ridicată. În elaborarea planurilor naționale de dezvoltare este important să fie identificate și prioritizate ca ferestre de oportunitate sectoarele specifice cu valoare adăugată ridicată, iar inovația și tehnologia să devină factorii care asigură transformarea și dezvoltarea economică. **Lumea se schimbă și este prioritar să înțelegem dimensiunea, direcția și conținutul noii cunoașteri asupra inovației, progresului și competiției prin investiții masive în întreaga industrie, în sistemul educațional și în formarea profesională continuă.**

Pentru a deveni un actor relevant pe piață, cu perspective de creștere, inovarea constantă este indispensabilă. Perspectivele României de transformare și dezvoltare sunt condiționate de capacitatea de a dispune de o radiografie corectă și onestă, de obiective ambițioase, curajoase și realiste care să fie susținute de o cunoaștere cuprinzătoare a contextului internațional și a modelelor de succes care pot să fie adaptate și implementate. Strategiile și politicile privind inovarea trebuie să includă un plan coerent de colaborare între sectorul public și cel privat, investiții strategice în

domeniile viitorului și care prezintă valoare adăugată ridicată. La nivel național, un ecosistem al oportunităților specifice devine o realitate în măsura în care este susținut de o viziune comună asupra obiectivelor, etapelor și rezultatelor anticipate. Doar prin educare, responsabilizare și motivare, efortul antreprenorial și instituțional poate să fie susținut pe scară largă, de întreaga societate, la nivel național.

George Haber, președinte al Consiliului de Administrație Tailent și susținător al Asociației Proiectul România 2030, a pus accentul pe relația directă între necesități și inovație. Susținător al conceptului de inteligență artificială, cu mult înainte ca acesta să devină popular, expert în strategie, analiză competitivă, finanțare, fuziuni și achiziții, dispune de un palmares important în proiectarea, implementarea, îndrumarea și gestionarea companiilor high-tech, **George Haber a semnalat rolul complementar al antreprenorului și al mediului academic de a investi, explora, experimenta și testa noi modele, instrumente și soluții.** Experiența și reputația din Silicon Valley, dobândite de George Haber prin investiția în proiecte de mare anvergură la nivel global, ne indică că rețeta succesului este condiționată de identificarea unei nevoi reale pentru care beneficiarii sunt dispuși să plătească și să o implementeze. Următorul pas pentru a realiza un salt calitativ îl constituie identificarea și obținerea unei finanțări pentru a extinde activitatea. Trebuie să fim mai curajoși, mai deschizi și mai ambițioși pentru a ne valorifica avantajul de a dispune în România de excelență, profesionalism, competență și diversitate.

Disponem de un talent extraordinar în România, dar avem nevoie de un vis care să definească un nou contract social. Curajul, asumarea și transparența sunt cele care caracterizează tipul de colaborare, dar și modul în care investitorii autohtoni și străini sunt recunoscuți drept parteneri în relația cu autoritățile statului. Neîncrederea în instituții, în sistemul educațional și de sănătate, în justiție, în capacitatea statului de a furniza servicii publice esențiale și de calitate, determină, în cele din urmă, contestarea contractului social (la nivel intern) și o atitudine ostilă, reticentă și critică în relația cu partenerii, aliații și investitorii străini. Cetățenii – cei care sunt motorul dezvoltării statului – aleg să-și continue visul într-o altă țară. Pierderea de capital intelectual și uman nu poate decât să accentueze slaba capacitate a statului și a societății de a inova și de a performa. Nu putem să realizăm o transformare și un salt istoric dacă suntem din ce în ce mai puțini, mai dezbinați și mai izolați.

Ionuț Sas, Vice-Președinte pentru Taxe și Trezorerie UiPath, a oferit ca exemplu importanța învățării continue și a gândirii agile în cadrul organizației pe care o conduce și cu care a reușit să parcurgă fiecare etapă într-un mod accelerat. UiPath este prima companie fondată în România care a fost listată pe Bursa de la New York, devenind lider mondial pe piața softurilor RPA (Robotic Process Automation) care preiau munca repetitivă a angajaților. Filosofia UiPath pune accentul pe degrevarea de sarcini repetitive care le ocupă inutil timpul, pentru a-i lăsa să se concentreze pe activități mai creative. Automatizarea nu intră într-o competiție cu angajații, prin reducerea locurilor de muncă, ci este folosită pentru a-i ajuta și pentru a investi mai mult în inovație, creativitate și inteligență umană. O altă caracteristică importantă este reprezentată de depășirea rapidă a insuccesului prin investiția strategică în multiplicarea

valorii adăugate și identificarea de noi piețe (e.g. Japonia). Mentalitatea și cultura organizațională constituie principalele coordonate care proiectează identitatea, valorile și principiile organizației într-un mediu dinamic și competitiv.

Atractivitatea României pentru investitorii străini și a companiilor românești pe piețele globale în atragerea de manageri și specialiști de top este condiționată de modul în care brandul românesc este asociat cu componente tehnologice și inovative care dirijează în secolul XXI fluxul de capital, investiție și resursă umană. Importanța pe care o acordăm reglementării dreptului la proprietate intelectuală, stimulării și încurajării inovării și dezvoltării continue proiectează asupra noastră o imagine despre bunele intenții, valori și principii care ne definesc în relația cu partenerii, investitorii și beneficiarii autohtoni și externi.

David Sainsbury, autorul cărții *Windows of Opportunity (Ferestre de oportunitate)* tradusă la editura Litera în 2023, a transmis participanților un mesaj de încurajare și apreciere pentru interesul manifestat în a promova și aplica conceptul de “ferestre de oportunitate” în proiectele strategice privind creșterea și dezvoltarea statului, cu accent pe rolul guvernului în “alegerea câștigătorilor” la nivelul tehnologiilor și industriilor, în locul firmelor individuale.

Panel 5: Cum să abordăm clivajul Est-Vest? Un nou rol pentru Europa Emergentă

În pofida progreselor notabile în ceea ce privește convergența la nivelul UE, la nivel național persistă disparități semnificative. Există un decalaj socio- economic consistent între Estul și Vestul Uniunii, în ciuda nivelurilor record de creștere economică înregistrate de noile state UE. Crize fără precedent au pus la încercare capacitatea de reziliență a Uniunii Europene, iar vulnerabilitățile comune au apărut în toate dimensiunile politice și economice. Pe viitor, UE ar trebui să depună mai multe eforturi pentru a asigura convergența între toate statele membre și un peisaj economic și politic mai coerent. Provocările comune actuale pot fi abordate doar printr-o cooperare și o coordonare mai puternice în interiorul și în afara granițelor UE, în contextul unor amenințări economice și geopolitice de amploare, dar și al relansării discuțiilor privind extinderea.

Dezbaterea organizată în parteneriat cu Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) a fost moderată de Cosmin Dobran, Director la Direcția Abordare Integrată pentru Securitate și Pace, Serviciul European de Acțiune Externă și coordonator al Asociația Proiectul România 2030 Bruxelles. Cu o experiență solidă în afaceri europene, atât la nivel național, cât și la nivel european, Cosmin Dobran a evidențiat că Uniunea Europeană a dovedit în ultimii 15 ani că a rămas cel mai de succes proiect politic din istoria modernă, după ce s-a confruntat cu o serie de crize de crize semnificative (e.g. criza financiară, economică, migrației și de sănătate – pandemia de COVID-19, ascensiunea populismului și a extremismului, războiul de agresiune împotriva Ucraina). Cu toate acestea, efectele crizei pe plan economic, social și politic

au avut un impact direct asupra cetățenilor și statelor din Uniunea Europeană, prin accentuarea decalajelor și a discrepanțelor de dezvoltare socio-economică.

Pe subiecte majore precum schimbările climatice, rolul tehnologiei în propriile noastre vieți, politica externă și securitatea, societățile au evoluat diferit, fiind uneori modelate de dezinformare. Inovarea, progresul social, securitatea, accesul la educație și la informații relevante au dobândit noi dimensiuni în definirea noului rol al Uniunii Europene emergentă. UE trebuie să-și asume astăzi un rol mai important și mai ambițios, depășind modelul de implicare în geografia tradițională.

Jacek Rostowski, membru al Consiliului Consultativ NET și fost Viceprim-ministru și Ministru de Finanțe al Poloniei, a semnalat că invazia rusă total neprovocată în Ucraina a schimbat fundamental percepția asupra extinderii europene. În general, interesele naționale ale statelor din Estul Europei sunt definite puternic în opoziție cu cele ale regimului de la Kremlin. În prezent, coeziunea este valoarea principală care definește atât securitatea la nivel nord-atlantic și european, cât și modul în care ne imaginăm viitorul și dezvoltarea în raport cu valorile democrației și a statului de drept. În această logică, este important să ne implicăm împreună să sprijinim Ucraina în consolidarea unei economii de piață competitivă care să nu fie dominată de oligarhi și să sprijinim consolidarea democrației și a statului de drept.

Noile provocări trebuie să constituie un catalizator al schimbării și al integrării Ucrainei în Uniunea Europeană. Trebuie să rămânem în continuare atenți la tentația regimurilor autoritare de a exploata relative deschidere pentru a profita de tehnologiile pe care le producem și pentru a le folosi fie pentru a ne ataca, fie pentru a reprimă civilii și militarii. Avem nevoie să ne adaptăm mecanismele prin care împiedică regimurile comuniste să cumpere computere performante cu ajutorul reglementării care să ne protejeze de răul pe care o putere arbitrară îl poate produce.

Jacek Rostowski a propus să privim apariția și evoluția Europei nu ca pe o punte, ci în continuă avangardă pentru a depăși provocările și amenințările militare, economice, sociale, tehnologice și de mediu. Relația UE-SUA a oferit o nouă dimensiune politicii externe a Uniunii Europene, fiind important să continuăm eforturile comune de a consolida multilateralismul și de a colabora în realizarea obiectivelor comune în materie de politică externă, securitate și economie, drepturile omului și reforma fiscală globală. Este important să ne afirmăm solidaritatea transatlantică inclusiv prin sprijinul oferit în Orientul Îndepărtat și în Pacific.

Uwe Optenhögel, Vice-Președinte al Foundation for European Progressive Studies (FEPS), a indicat că persistă în materie de politică externă și de securitate diviziunea între statele din Vestul Uniunii Europene și cele care au aderat după 2004, prin ignorarea experienței istorice și politice în relațiile cu Rusia. Această diviziune a fost întreținută de paradigma de a evalua impactul și efectele conflictelor militare la nivel regional, fără să existe o perspectivă privind repercurșiunile globale asupra lanțurilor de aprovizionare industrială. În prezent, avem nevoie de un proces comun de reformulare a politicii UE pentru Georgia, Moldova și Ucraina, dar și față de Rusia.

Expert în politici europene și internaționale, politici de securitate și apărare, relații de muncă, rolul think-tank-urilor și fundațiilor, Uwe Optenhögel dispune de o carieră îndelungată în diferite țări din emisfera sudică (Brazilia, Madagascar, Mauritius, Cuba, Republica Dominicană) și din emisfera nordică (țările nordice, Belgia). În intervenția sa, a evidențiat nevoia de anticipare în relațiile internaționale și a subliniat că parteneriatele și relațiile de cooperare și solidaritate trebuie să reflecte, în mod egal, interesele părților.

Regimurile autoritare utilizează deja tehnologiile digitale pentru a controla omaneni și societăți, însă trebuie să găsim un echilibru în societățile democratice între reglementare și limitare a intervenției statului. Rolul statului este de a stabili regulile jocului, în timp ce antreprenorii, firmele și industriile trebuie să devină conștiente de potențialul de utilizare greșită a tehnologiei, fiind responsabile în alegerea informată și curajoasă. Acest raport trebuie să permită o inovație reală, de care avem nevoie.

Mihai Raneti, CEO la CyberSwarm Inc – startup care dezvoltă un ecosistem neuromorfic în cadrul unui procesor care dispune de securitate, calcul neuromorfic și inteligență artificială încorporată, a scos în evidență că în primele 50 de companii tehnologice din lume nu găsim o singură companie europeană din industria cipurilor și a semiconductorilor. Uniune Europeană și-a pierdut avantajul competitiv și tehnologic. ChatGPT și Bard nu sunt relevante pentru a înțelege potențialul inteligenței artificiale care va putea schimba atât societatea, cât și modul în care statele vor funcționa.

Trebuie să depășim clivajele Est-Vest și Nord-Sud pentru a ne adapta societățile, instituțiile și modul de gândire pentru a înțelege implicațiile profunde ale acestui nou tip de inovație care poate asigura un viitor mult mai bun pentru noi toți. Soluția propusă de Mihai Raneti de a crea un Silicon Valley european pentru compenii pentru a ne redefini potențialul competitiv și pentru a dispune de o cunoaștere de ansamblu asupra noilor transformări. Putem să reglementăm orice domeniu, dar este important să transcendem tehnologia pentru a-i descoperi și înțelege întregul potențial.

În secțiunea de Q&A a fost abordată problema secvențialității în procesul de inovare (dezvoltare și reglementare) pe întreg lanțul valoric, cu accent pe încurajarea și susținerea investițiilor străine în infrastructura critică, reglementarea discursului instigator la ură și a propagande. Repoziționarea SUA, UE, China și Rusia redefinesc astăzi liniile de divizare și competiția la nivel global. Occidentul colectiv are nevoie de mecanisme și instrumente interne pentru a aborda problema decalajelor și a diviziunilor față de obiectivele politice și economice generale, iar pe plan extern trebuie să ofere o alternativă pentru statele în care există un singur investitor străin.

Panel 6: Un stat transformat, modern și eficient – Ce rol au guvernele în economiile moderne? De ce fel de mediu politic are nevoie un nou model economic?

Provocarea pentru guvernele de astăzi este găsirea unui echilibru între promovarea inovării și întărirea siguranței publice și a creșterii economice. Competențele de reglementare se suprapun din ce în ce mai mult cu finanțarea mixtă a investițiilor publice și cu procesele de reformă instituțională. Complexitatea în care funcționează în prezent organismele guvernamentale necesită atât o mai bună coordonare cu actorii internaționali relevanți, în special în cadrul UE, dar și mecanisme de responsabilizare mai eficiente care să permită cetățenilor să urmărească prioritățile de interes public. Noile tehnologii, cum ar fi “Big Data”, permit o mai mare eficiență și îmbunătățire a procesului decizional și o mai bună calitate a serviciilor publice furnizate într-un mod eficient, care să creeze o arhitectură de oportunități pentru cetățenii săi și să promoveze interesele sociale și economice ale României.

Profesorul Călin Hîntea, Decan la Facultatea de Științe Politice, Administratie Publică și Comunicare, Universitatea Babeș Bolyai, în calitate de moderator al panel-ului, a ridicat problema plasării procesului de transformare a administrației și sectorului public în viziunea și paradigma strategică la nivel supranațional, național și local, o conexiune multidirecțională între statul democrat, eficient, transparent și performant.

Procesele și tendințele de reformă și transformare a administrației publice în statele europene postmoderne au constituit tema radiografiei prezentate de profesorul Jean-Michel Eymeri – Douzans, director adjunct la Sciences Po Toulouse, membru al Consiliului Consultativ NET și Președinte al Grupului European pentru Administratie Publică. Expert internațional în administrația publică, formator și evaluator pentru rețeaua EUPAN și ENA, cu o vastă experiență academică și practică, ca observator și prieten al României, profesorul Jean-Michel Eymeri – Douzans a scos în evidență importanța valorilor fundamentale care definesc statul, administrația publică și societatea în ansamblu.

“Nu există societate liberă și prosperă fără un stat puternic, robust, rezistent și eficient” – constatare a numeroase studii și cercetări din științele politice și administrația publică, de la Max Weber până în zilele noastre. România împreună cu celelalte state post-comuniste din Europa Centrală și de Est s-au confruntat în momentul tranziției de la o economie socialistă la o economie liberală cu nevoia reconstrucției statului. Teza neoliberalilor și a ultraliberalilor de a plasa în opoziție economia capitalistă și statul de drept a întreținut soluția care a devenit în cele din urmă un simptom pentru societățile în tranziție, aceea de a dispune de o economie mare în lipsa unor reglementări, controale și verificări de calitate. Fără stat, justiție, administrație fiscală și poliți, economia și societatea ating un nivel ridicat de corupție care pune în pericol realizarea binelui comun și al interesului public.

Profesorul Jean-Michel Eymeri – Douzans a plasat intensificarea procesul de transformare a construcției statului post-comunist român în contextul demersurilor pentru aderarea la NATO și Uniunea Europeană, eforturi care au plasat România pe drumul cel bun. **Este nevoie să continuăm și să avansăm mai rapid pentru a recupera decalajele de dezvoltare, “într-o eră a crizelor constante și succesive. Nevoia de intervenție și protecție a statului este din ce în ce mai mare” pentru a garanta securitate și prosperitate, acces la sănătate și educație, protecție împotriva atacurilor militare și cibernetice.** Tranziția verde și digitală, fluxurile de migrație, aprovizionarea cu resurse pot să fie mai ușor revolvate dacă suntem uniți în diversitate și acționăm ca actori cheie și lideri la nivel regional și global.

Calitatea guvernării, capacitatea instituțională a autorităților publice, eficacitate și eficiența politicilor și serviciilor publice, împreună cu performanța organizațională a sectorului public în general, au devenit probleme politice de cea mai mare importanță. Profesorul Jean-Michel Eymeri – Douzans a semnalat că modelul de transformare a administrației publice din Franța poate servi ca sursă de inspirație pentru reformele necesare statului român în orizontul 2030. Este esențial ca tema privind transformarea statului să ocupe un loc central pentru decidenți, experți, înalți funcționari, manageri și funcționari publici. Transformarea societății, a economiei și a administrației publice, tranziția verde și digitală sunt mai mult ca niciodată probleme politice majore și nu tehnice. Din acest motiv, transformarea statului trebuie să reprezinte un capitol major al programului și strategiei politice asumate de un candidat la alegerile prezidențiale, într-un regim semi-prezidențial precum cel al României sau al Franței, a subliniat Jean-Michel Eymeri – Douzans în calitate de analist politic și mare prieten al României.

Profesorul Geert Bouckaert, Director al Institutului de Management Public la Katholieke Universiteit Leuven, unul din cei mai importanți cercetători în domeniul administrației publice la nivel mondial, a pus accentul pe managementul performanței în transformarea sectorului public în țările OECD. Co-autor al lucrării *Public Management Reform: A Comparative Analysis* împreună cu Christopher Pollitt (Oxford University Press, 2004, 2017), a pus accentul pe filosofia și cultura guvernării, intensitatea și direcția reformei, respectiv pe dimensiunile măsurării performanței.

Managementul performanței în administrația publică în România nu poate deveni unul de succes și durabil în lipsa capacităților tehnice și culturale adecvate, susținute de date, la nivel decizional și de execuție. Evaluarea performanței în administrația publică trebuie să pună accent, simultan, pe cele trei dimensiuni ale conceptului: I) mijloacele utilizate – resurse și valori, pentru ca activitatea funcționarului public să fie transparentă, responsabilă, demnă de încredere și onestă; II) rezultate reale, distribuite adecvat la nivel teritorial, în funcție de nevoie cetățenilor; III) percepția, încrederea și susținerea din partea clienților-beneficiari.

Atingerea obiectivelor prin măsurare, integrare și încorporare a informațiilor și a evaluărilor pentru a îmbunătăți controlul, învățarea și asumarea unei responsabilități mai substanțiale au evoluat în diferite secvențe de sisteme (e.g. administrarea performanțelor, managementul performanțelor, managementul performanței, guvernarea performanței) ca evoluție

și adaptare la o societate complexă. Performanța a rămas un criteriu esențial caracteristic pentru o administrație publică legitimă, funcțională și durabilă, dobândind o dimensiune multidimensională care evidențiază o puternică legătură între valori, resurse și receptivitate la nevoile și preferințele cetățenilor.

Principalul pericol este reprezentat de monopolizarea procesului de reformă a sectorului public de către funcționari publici, decidenți și politicieni, în lipsa unei dezbateri ample în societate. În România, dezbaterile sunt în curs de dezvoltare, însă avem nevoie de o schimbare de paradigmă la nivel național și european care să determine trecerea de la o gândire secvențială la o gândire simultană. Va trebui să ne reorganizăm ca sector și sferă publică pentru a depăși o criză cronică de guvernare și pentru a recâștiga încrederea, credibilitatea și legitimitatea statului și pentru a dispune de un stat de drept funcțional și eficient.

Deciziile democratice sunt parte a unui întreg ciclu decizional la care cetățenii trebuie să ia parte într-un mod mai participativ, colaborativ și democratic, a evidențiat profesorul Geert Bouckaert. Pentru a face față crizelor și noilor provocări, trebuie să ne reinventăm cu ajutorul inovației digitale și sociale în direcția democratizării procesului de luare a deciziilor și a furnizării de servicii publice în mod inclusiv, pentru a evita și reduce polarizarea și excluderea. Era noului management public s-a încheiat și trebuie să păstrăm doar ce funcționează în piețele și societățile noastre, renunțând la rețelele disfuncționale, reticente la schimbare, care afectează funcționarea corectă a ierarhiilor pe diferite niveluri de guvernare, dar și colabărările pe verticală și orizontală între sectorul public, privat și nonprofit. Pentru a reface încrederea în sectorul public și privat, în instituțiile statului și în societate, trebuie să conștientizăm că avem nevoie de o reglementare democratică, bazată pe statul de drept. Autoreglementarea și lipsa acesteia nu au servit binelui și interesului public, motiv pentru care transformarea prin inovație trebuie să se producă sub coordonatele monitorizării, evaluării și controlului, în mod transparent și predictibil pentru cetățeni, antreprenori, decidenți, manageri și funcționari publici.

Profesorul Dumitru Bortun de la Facultății de Comunicare și Relații Publice a Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative (SNSPA), președinte al Juriului de Onoare al Asociației Române de Relații Publice și susținător al Asociației Proiectul România 2030, s-a raportat la cele 7 probleme structurale ale economiei românești semnalate în panelul “Saltul către o economie dezvoltată – un nou model economic pentru România”, și anume: 1) valoarea adăugată limitată în multe sectoare; 2) decalaje regionale mari și foarte mari; 3) deficite structurale (inclusiv deficit comercial); 4) investiții străine încă relativ mici și un mediu antreprenorial insuficient dezvoltat; 5) deficit în creșterea forței de muncă; 6) lipsa unui cadru structurat de finanțare a economiei; 7) lipsa unor proiecte strategice de anvergură la nivel european și regional.

Pornind de la filosofia scopului comun care pune accent pe cooperare și competitivitate, profesorul Dumitru Bortun a avansat ca propunere un model de acțiune în 7 puncte: 1) o schimbare de paradigmă pentru a recupera decalajele de dezvoltare într-un sistem capitalism inerent competitiv, prin descentralizarea puterii și inovare; 2) un stat dezvoltational și investițional puternic, care să fie capabil să asigure resursele necesare pentru a ne moderniza; 3)

nevoia de investiții publice masive în capacitatea industrială, energie verde, infrastructură, locuințe publice și agricultură sustenabilă; 4) renunțarea la paradigma neoliberală; 5) reechilibrarea relațiilor dintre muncă și capital; 6) promovarea și încadrarea în funcție de merit și pregătire; 7) mai multă transparență, participare și responsabilitate socială. **Trebuie să trecem de la paradigma lui “sau-sau” la cea “și-și” atunci când plasăm în ecuație investițiile într-un stat puternic și democratic.**

Profesorul Marius Profiroiu, în calitate de Prorector pentru relații internaționale la Academia de Studii Economice din București (ASE) și susținător al Asociației Proiectul România 2030, a adus în prim-planul dezbaterii dificultatea de a transla un model al administrației publice (e.g. modelul estonian, francez, britanic, spaniol). Singura opțiune pentru România este să găsim propriul nostru model funcțional, dar care să respecte valorile nord-atlantice și ale Uniunii Europene: responsabilitatea, transparența, previzibilitatea, eficiența, integritatea, flexibilitatea. **Pentru a produce o transformare a statului, avem nevoie de oameni înalți calificați, motiv pentru care trebuie să investim strategic și continuu în meritocrație și în resursa umană, în educarea și formarea specialiștilor, a experților, a managerilor și funcționarilor publici, dar și a decidenților.**

În România, transformarea administrației publice a evidențiat nevoia de a prioritiza formarea profesională pentru a îmbunătăți performanța resursei umane și a o adapta la standardele de bune practici la nivel european. Cerința evaluării continue a resursei umane după criteriile privind competența, randamentul și conduita, a devenit dependentă de existența unui sistem de standardizare a competențelor pe domenii strategice, pentru fiecare categorie de funcții, adaptat nevoilor instituționale. Redimensionarea administrației publice și nevoia de finanțare adecvată constituie, în continuare, provocări pentru asigurarea unor mecanisme unitare și eficiente de control, monitorizare și evaluare.

Bazele primului val al transformării administrației publice au fost puse în perioada 2002-2004, pentru a răspunde nevoii de consolidare a capacității administrative la nivel central și local, în contextul preluării acquis-ului UE. Inițiative precum YPS (Schema Tinerilor Profesioniști, 2003-2009) și BSGR (Bursa Specială “Guvernul României”, 2004-2008) au contribuit la accelerarea ritmului de modernizare a administrației publice, prin constituirea unui nucleu de experți pregătiți pentru realizarea transformărilor structurale ale serviciilor publice. Au fost create posturi speciale de manager public în administrația publică dedicate tinerilor profesioniști pentru a moderniza serviciile publice. De la început, aceste posturi noi create au fost profilate pentru o categorie specifică de funcționari publici formați în prealabil în noua paradigmă de gestionare a resurselor din sistemul public.

Progresele importante realizate de România în etapa pre-aderare la Uniunea Europeană nu au fost ulterior completate de demersuri ale transformării administrației publice care să fie caracterizate de același ritm și direcție. Organizațiile publice nu au deprins capacitatea de a învăța, iar managementul strategic la nivelul instituțiilor publice a rămas ancorat în discrepanța dintre prevederile cadrului legal și practicile informale care au limitat schimbarea și modernizarea

administrației publice. Reticența la adaptarea la bunele practici și la soluțiile inovative au evidențiat lipsa de inițiativă și abordarea reactivă a administrației publice, impulsionată de nevoia de adaptare la evoluția crizelor și provocărilor sociale, economice și politice. Oportunitățile în domeniul economic, digital și tehnologic au fost valorificate cu “efect întârziat”, motiv pentru care transformarea administrației publice nu a depășit pe deplin etapa tranziției și adaptării, o constantă în practica și managementul instituțiilor publice.

Profesorul Marius Profiroiu a semnalat că în România nu am investit suficient în pregătirea funcționarului public și nu am conștientizat pe deplin importanța și rolul funcționarului public în arhitectura instituțională și în relația cu cetățenii-beneficiari ai serviciilor publice. Pentru a produce inovație și pentru a realiza transferul de bune practici, încrederea și excelența sunt pre-condiții ale unui salt calitativ și istoric care pot susține cei trei piloni ai transformării administrației publice: 1) un management eficient al resursei umane; 2) o descentralizare reală orientată pe dezvoltarea economică și sustenabilă la nivel local; 3) elaborarea, implementarea și evaluarea de politici publice la toate nivelurile administrației publice în interesul cetățeanului și a comunităților locale, în funcție de prioritățile strategice ale României pentru a recupera decalajele de dezvoltare la nivel european, regional și global.

În intervenția online, Ana Maria Mihăescu, Manager Regional în cadrul International Finance Corporation și susținător al Asociației Proiectul România 2030, a evidențiat nevoia de transfigurare pentru a reface încrederea în administrația publică, în managementul public și în mediul economic, prin transparență, responsabilitate și implicare, fie și în “ceasul al 25-lea”. Prin colaborarea și implicarea întregii societăți, a mediului privat și a ONG-urilor, putem să dispunem de un model și un proces inclusiv și echitabil. În calitate de reprezentant al mediului privat, Ana Maria Mihăescu a subliniat că toți factorii interesați (antreprenori, voluntari și cetățeni) trebuie să-și asume responsabilitatea de a se implica în mod activ în procesul de transformare a statului, pentru a deveni cu adevărat o voce puternică.

În încheierea panel-ului, profesorul **Clara Volintiru a reiterat că nu trebuie să facem o comparație între stat și piete, fără a omite însă că în actualul context caracterizat de un nivel ridicat de insecuritate și cu noi provocări, cooperarea dintre stat, sectorul privat și societatea civilă este necesară pentru a deveni relevanți în afara granițelor.** Pentru a ne dezvolta teritorial și pentru a avansa în producția de valoare adăugată, cooperarea pe verticală și pe orizontală trebuie să dispună de noi mecanisme adaptate nevoilor locale și schimbărilor produse pe piețele internaționale. Reabilitarea comunităților locale prin diplomația orașului, alianțe pentru dezvoltare locală și utilizarea puterii descentralizării inteligent și inovator oferă o nouă abordare în gestionarea crizelor și valorificarea rezilienței societății. Consensul de la Washington și de pe Wall Street (WSC) constituie exemple ale unui nou tip de mentalitate la nivel internațional. Statul trebuie să devină un investitor în inovare și în noi mecanisme complexe și sofisticate care reduc riscurile și protejează statul de drept.

Întocmit de Vladimir Costea, cercetător și membru al Asociației România 2030.